MOLIÈRE

ŞAŞKIN

MOLIÈRE

ŞAŞKIN

(L'ÉTOURDI)

Maarif Vekilliği Talim Terbiye Dairesi Muamelât Müdürü
Behiç Enver KORYAK tarafından tercüme edilmiştir.

ANKARA 1944 — MAARIF MATBAASI

DÜNYA EDEBİYATINDAN TERCÜMELER

FRANSIZ KLÂSİKLERİ: 15

ŞAŞKIN

ŞAŞKIN

Yahut

BEKLENMEDİK ENGELLER

(1653)

ŞAHISLAR

LÉLIE, Pandolfe'un oğlu.

CÉLIE, Trufaldin'in cariyesi.

MASCARILLE, Lélie'nin uşağı.

HIPPOLYTE, Anselme'in kızı.

ANSELME, Hippolyte'in babası.

TRUFALDIN, ihtiyar.

PANDOLFE, Lélie'nin babası.

LÉANDRE, zengin çocuğu.

ANDRÉS, kıpti sanılan biri.

ERGASTE, uşak.

Bir haberci.

Iki takım soyları.

Vaka Messina'da geçer.

PERDE I

SAHNE I

LÉLIE. — Pekâlâ, Léandre, demek, çekişeceğiz. Bakalım hangimiz üstün gelecek? İkimiz de aynı güzele tutkunuz. Ama kim kimin ayağını kaydıracak, görürüz. Benim hiçbir şeyden çekinmiyeceğimi hesaplayın da ona göre hazırlanın. Kendinizi de iyi koruyun.

SAHNE II

LÉLIE, MASCARILLE.

LÉLIE. — Hah, işte Mascarille geliyor!

MASCARILLE. — Ne var?

LÉLIE. — Başıma gelenler var. Bizim sevda sarpa sardı. Léandre Célie'yi seviyor. Uğursuzluk bu ya, ne kadar kaçınsam yine her yerde karşıma çıkıyor!

MASCARILLE. — Léandre Célie'yi seviyor ha?

LÉLIE. — Bayılıyor, diyorum sana!

MASCARILLE. — İşte bu kötü!

LÉLIE. — Kötü ya! Beni de düşündüren bu. Ama ümitsizliğe düşmem de doğru değil. Sen bana yardım ettikten sonra ferahlıyabilirim. Dolap çevirmekte verimli olan zekânın hiçbir zorluk tanımadığı malûm. Sana hizmetçiler kıralı deseler yeridir. Bütün dünyada ...

MASCARILLE. — İltifat kâfi; zaten biz zavallılara ihtiyaç duyuldu mu hemen seviliriz, eşi emsali yok, oluruz. Sonra da en küçük bir kızgınlık üzerine dayaktan pestilimiz çıkar, bizden fenası olmaz.

LÉLIE. — Vallahi bu acı sözlerle bana karşı haksızlık ediyorsun; ama şimdi biraz gönlümün sultanından bahsedelim. Söyle, bu kadar güzel bir yüze en katı yürekliler, en duygusuzlar bile dayanamaz, değil mi? Ben onun yüzünü de, sözlerini de asîl oluşuna şahit gibi görüyorum. Allah sanki asîlliğini gizlemek için onu böyle aşağı bir dereceye düşürüp bırakmış.

MASCARILLE. — Bunlar romanlara yaraşır hayaller. İyi ama bu işlere Pandolfe ne diyecek? O size babanız olduğunu söylüyor. Bilirsiniz, hiddeti burnunun ucundadır. Taşkınlıklarınız gözüne batarsa size söylemedik söz bırakmaz. Sizin için Anselme'le anlaşmış. Size Hippolyte'i alıyor ve ancak evlenme ile akıllanacağınızı umuyor. Şimdi onun seçtiği kızı beğenmeyip de kim olduğu belirsiz birinin peşine düştüğünüzü ve bu çılgınca aşkın uğursuz tesiriyle kendisine itaatte kusur edeceğinizi öğre-

nirse nasıl bir fırtına kopacağını ve ne güzel şeyler işiteceğinizi Allah bilir.

LÉLIE. — Rica ederim, nutuk vermekten vazgeç!

MASCARILLE. — Asıl siz telâştan vazgeçin! Hem bu, o kadar yerinde de değil. Gayret etmeli de..

LÉLIE. — Beni darıltmakla bir şey kazanılmaz. Bu evde tavsiyelere metelik verilmediğini ve akıl hocalığı eden hizmetçinin hoş görülmediğini bilmiyor musun?

MASCARILLE, kendi kendine. — Kızıyor. *(Yüksek)* Hepsini şaka söyledim canım. Şöyle fikrinizi yoklamak için. Hiç bende gönül isteklerine engel olacak hal var mı? Mascarille tabiat düşmanı mıdır? Siz işin aksine olduğunu pekâlâ bilirsiniz. Bende, olsa olsa fazla insan olmak kusuru bulunabilir. Babanız olacak bunağın dırlanmalarına kulak asmayın efendim. Siz işinize bakın. O ne isterse yapsın. Vallahi ben o fikirdeyim ki bu neşesi kaçmış ihtiyar çapkınlar gülünç masallariyle kafalarımızı şişirirler ve zoraki faziletleriyle delikanlıları, âdeta kıskanarak, hayatın zevklerinden uzaklaştıracaklarını umarlar. Becerikliliğimi bilirsiniz; ben hizmetinize hazırım.

LÉLIE. — Tamam; işte beni ancak böyle sözlerle memnun edebilirsin. Zaten ben aşkımı itiraf ettim. Bu aşk, onun doğmasına sebebolan gözler tarafından da hiç yadırganmadı. Halbuki demin Léandre, Célie'yi elimden almağa hazırlandığını söyledi. Onun için acele edelim. Haydi, beni çar-

çabuk emelime kavuşturacak çareleri düşün. Bir rakîbin iddialarını boşa çıkaracak hiyleleri, oyunları, fesatları, düzenleri bul.

MASCARILLE. — Durun, şu işi bir tasarlıyayım. *(Kendi kendine)* Muhakkak bir şey yapmalı. Ne icadetsem acaba?

LÉLIE. — Söyle bakalım ne dolap kurdun?

MASCARILLE. — Aman ne kadar acelecisiniz? Benim aklım boyacı küpü değil ki! Hah, buldum işte! Şöyle olsa ... hayır, yanılıyorum. Fakat bir gitseydiniz ...

LÉLIE. — Nereye?

MASCARİLLE. — Yok, bu basit bir hile olur. Aklıma bir başkası da geliyor ...

LÉLIE. — Hangisi?

MASCARILLE. — O da uygun düşmiyecek. Fakat acaba şöyle yapabilir miydiniz?

LÉLIE. — Nasıl?

MASCARILLE. — Hayır, yapamazsınız. Anselme'le konuşsanıza.

LÉLIE. — Ona ne söyliyebilirim ki?

MASCARILLE. — Doğru. Bu, beterine çatmak olur. Ama yapmak da lâzım. Trufaldin'e gidin bari.

LÉLIE. — Ne diye?

MASCARILLE. — Ben de bilmiyorum.

LÉLIE. — Ama, fazla geldin ha! Bu saçmalarla sabrımı tüketiyorsun.

MASCARILLE. — Bayım, eğer avucunuz dolu olsaydı şimdi bulmamız lâzım gelen hileleri hiç

aramağa ihtiyaç duymazdık. Cariyeyi şıp diye satın alır bir rakîbi sizin önünüze geçmekten ve size meydan okumaktan alıkoyabilirdik. Trufaldin'in kızı kendisine bırakan Mısır çingenelerinden ağzı yanmıştır. Onların fazla beklettikleri parasını bulursa cariyeyi satmağa can atacağından hiç şüphe etmem. Çünkü daima kavanozu dışından yalıyarak yaşamıştır. Beş kuruş için döğülmeğe bile razı olur. Taptığı tek Allah, paradır. Fakat gel gelelim ...

LÉLIE. — Ey?

MASCARILLE. — Babanız da, altınlarını, istediğiniz gibi harcamanıza meydan bırakmıyan bir başka pinti. Sizin için, ona, en küçük bir kesenin bile ağzını açtırabilecek hiçbir çare yoktur. Ama bir defa Célie ile konuşmağa çalışalım da bu hususta ki duygusunu anlıyalım. İşte penceresi şurada.

LÉLIE. — Dikkat et; Trufaldin onun tepesinde gece gündüz nöbet bekler.

MASCARILLE. — Şu köşeye sinelim. Aman, ne tesadüf! Tam zamanında göründü.

SAHNE III

LÉLIE, CÉLIE, MASCARILLE.

LÉLIE. — Meleklere lâyık güzelliklerinizi gözümün önüne sermekle, bilseniz, Allah bana ne büyük bir ihsanda bulunuyor! Vaktiyle yüreğimi dağlamış olsalar da yine gözlerinizi görmekten ne kadar sevinç duyuyorum!

CÉLIE. — Sözlerinizden haklı olarak hayrete düşen kalbim, gözlerimin kimseyi dağlamasını istemez. Eğer gözlerim size bir kötülük etmişse bunun benden habersiz olduğunu temin edebilirim.

LÉLIE. — Ooo! Onların dağlayışı bana acı duyuramıyacak kadar tatlıdır! Bu yara benim bütün şerefimdir. Hem ...

MASCARILLE. — İşi pek yukardan alıyorsunuz. Şimdi bize lâzım olan bu diller değil. Zamandan istifade edelim ve çabuk kızdan ...

TRUFALDIN, evin içinden. — Célie!

MASCARILLE, Lélie'ye. — Hoppala!

LÉLIE. — Ne zalim tesadüf! Şimdi bu uğursuz ihtiyar aramıza girmeli miydi?

MASCARILLE. — Haydi siz çekilin; ben onunla konuşurum.

SAHNE IV

TRUFALDIN, CÉLIE, çekildiği köşede; LÉLIE, MASCARILLE.

TRUFALDIN, Célie'ye. — Dışarıda ne işiniz var? Kimse ile konuşmamanızı tembih ettiğim halde yine sizi kışkırtan nedir?

CÉLIE. — Bu namuslu genci eskiden tanırım. Ondan şüphelenmenize hiç mahal yok.

MASCARILLE. — Bay Trufaldin bu zat mı?

CÉLIE. — Evet, kendisi.

MASCARILLE. — Bayım, duacınızım. Adı her yerde o kadar övülen bir zatı derin bir saygı ile

selâmlıyabilmekten duyduğum sevincin sonu yoktur.

TRUFALDIN. — Estağfurullah.

MASCARILLE. — Belki de rahatsız ediyorum. Fakat önceki görüşmemizde geleceği keşfetmek hususundaki büyük istidadını bana tanıtmış olan Célie ile bir nokta üzerinde azıcık konuşmak istiyordum.

TRUFALDIN. — Vay, senin falcılık marifetin de mi vardı?

CÉLIE. — Hayır; bütün bildiğim gözbağcılıktan ibaret.

MASCARILLE. — Bakın mesele ne. Hizmetinde bulunduğum bay, kendisini kıskacında tutan bir sevdadan sararıp soluyor. İçini kemiren ateşle, taptığı güzele ulaşabilmeği çok isterdi. Fakat ne yaptıysa, bu bulunmaz hazineye bekçilik eden ejderhayı bir türlü kandıramadı. Hele şimdi kendisini büsbütün üzen ve rahatından eden şey, korkulacak bir rakîple karşılaşmasıdır. O kadar ki, beslediği sevgiden iyi bir netice ummasına imkân olup olmadığını anlamak için sizi yoklamağa geldim. Bizi ilgilendiren sırrı, ağzınızdan dosdoğru öğrenebileceğime eminim.

CÉLIE. — Sizin bay hangi yıldızın altında doğmuş?

MASCARILLE. — «Sevgi değiştirmez» yıldızının altında.

CÉLIE. — Gönlünün kimi çektiği bana söylenmese de ilmim bunu aşağı yukarı çıkarabilir.

Bu kız, yürek sahibi. Bahtı tersine dönmüşken bile vekarlı davranmasını biliyor. Kalbinde uyandırılan gizli duyguları öyle açığa vuracak mizaçta değil. Ama bunları onun kadar ben de biliyorum. Daha uysal bir ruhla şimdi size hepsini iki kelime içinde açacağım.

MASCARILLE. — Aşkolsun falın kudretine!

CÉLIE. — Eğer sizin bayın duyduğu bağlılık gerçekse ve niyeti yalnız faziletten kuvvet alıyorsa boşuna gönül çekmiş olmaktan hiç korkmasın. Ümit beslemeğe yer vardır. Almak istediği kale, yolu yordamı bulunan anlaşmalara karşı sağır değildir; pekâlâ teslim olabilir.

MASCARILLE. — Çok güzel. Ancak bu kale, elde edilmesi güç bir muhafızın elinde.

CÉLIE. — İşte bütün kötülük orada.

MASCARILLE, Lélie'ye bakarak kendi kendine. — Hay cehennem olası uğursuz! Gözleri hep üzerimizde!

CÉLIE. — Ben size ne yapacağınızı söyliyeyim.

LÉLIE, yanlarına gelerek. — Bakın Trufaldin! Merak etmeyin; o sizi benim emrimle ziyaret ediyor. Bu sadık hizmetçiyi size saygılarımı sunmağa ve cariye için konuşmağa yollamıştım. Aramızda söz kesişelim de kız serbest kalsın. Parasını yakında öderim.

MASCARILLE. — Hay sersem, hay!

TRUFALDIN. — Ooo! Ooo! İkisinden han-

gisine inanmalı bilmem? Bu sözler ilk söylenenlerden bambaşka.

MASCARILLE. — Bayım, bu kibar zat biraz kafadan sakattır. Galiba bilmiyorsunuz.

TRUFALDIN. — Ben ne bildiğimi biliyorum. korkarım bunun altında bir tilkilik çıkacak. *(Célie'ye)* Siz içeri girin ve bir daha böyle söz dinlememezlik etmeyin. Sizin de, gedikli dolandırıcılar, eğer yanılmıyorsam, çalacağınız havaları biribirine daha iyi uydurmanız lâzım.

MASCARILLE. — Çok iyi oldu doğrusu. Keşke dilbazlığı bırakıp ikimize birden bir sopa da çekseydi! Ortaya çıkıp sersem gibi her söylediğimi yalanlıyacak ne vardı sanki?

LÉLIE. — Ben iyi yaptığımı sanıyordum.

MASCARILLE. — Ah, ne de iyilik ya! Ama olsun! Bu hareket beni hiç de şaşırtmıyor. Siz bu kabil vaziyetlerde öyle şeyler yumurtlarsınız ki artık sapıklıklarınız kimseye tuhaf gelemez.

LÉLIE. — Aman Yarabbi! Bir hiç için ne kadar da suçlu oldum! Zarar, tamir kabul etmiyecek derecede mi büyük? Célie'yi koluma takamıyacağına göre bari Léandre'ın niyetlerini boşa çıkarmağı düşün. Şu güzeli benden evvel satın alamasın. Sakın burada durmamı da yeni bir kabahat saymağa kalkma. İşte gidiyorum.

MASCARILLE. — Âlâ. Doğrusunu söylemek lâzım gelirse para bizim işte kuvvetli ve güvenilir bir vasıta olacaktı. Ama o bulunmazsa başkasını kullanırız.

SAHNE V

ANSELME, MASCARILLE.

ANSELME. — Vallahi şu yaşadığımız zaman pek garip. Ne diyeceğimi bilemiyorum. Hiçbir vakit para bu kadar verilmedi. İnsanın parasını kurtarması, hiçbir vakit bu kadar zorlaşmadı! Bugün borç, ne kadar dikkat edilirse edilsin sefa ile peydahlanıp cefa ile doğurulan çocuklar gibi. Para, keseye güzel güzel giriyor. Fakat geri vermenin zamanı geldi mi bizi bir sancıdır tutuyor. Ne ise, tamam iki senedir beklediğim iki bin frangın nihayet geri gelişi az şey değildir. Hattâ bir nimettir.

MASCARILLE, kendi kendine. — Aman Allahım! Tam uçarken nişan alınacak güzel bir av! Dur hele kendisini şöyle bir pohpohlıyabilecek miyim bakayım. Ona okuyacağım maval hazırdır. *(Anselme'e)* Anselme, şimdi kimi gördüm biliyor musunuz?

ANSELME. — Kimi?

MASCARILLE. — Şu sizin Nérine'i.

ANSELME. — O güzel hain benim için ne diyor bakayım?

MASCARILLE. — Sizin için tutuşmuş, yanıyor.

ANSELME. — O mu?

MASCARILLE. — Evet, sizi öyle seviyor ki yürekler acısı.

ANSELME. — Beni ne memnun ettin bilsen!

MASCARILLE. — Fukara nerede ise aşkından ölecek. Habire: «Anselme'ciğim, nikâh ne vakit kalblerimizi birleştirecek? Sen içimdeki ateşi ne vakit söndürmek lûtfunda bulunacaksın?» diye haykırıyor.

ANSELME. — Öyledir de bunlar şimdiye kadar niçin benden saklanmış? Vallahi şu kızlar pek kapalı kutu! Mascarille, doğru söyle, yaşlı isem de, göze hâlâ hoş görünecek bir yüzüm var, değil mi?

MASCARILLE. — Evet, gerçek bu yüz hâlâ pek alımlı; şöyle en güzellerden değilse de, yine hoş suratlardan.

ANSELME. — Yani?...

MASCARILLE, keseyi almak istiyerek. — Yanisi şu ki sizin budalanız olmuş. Artık size ...

ANSELME. — Artık bana?

MASCARILLE. — Koca gibi bakıyor ve sizin ...

ANSELME. — Ve benim ...

MASCARILLE. — Ve sizin, ne olursa olsun, kesenizi almak ...

ANSELME. — Nasıl?..

MASCARILLE, keseyi alıp yere düşürerek. — Boynunuza sarılmak istiyor.

ANSELME. — Ha, anlıyorum! Bana bak, sen kendisini gördüğün vakit elinden geldiği kadar beni översin, emi?

MASCARILLE. — Siz işi bana bırakın.

ANSELME. — Hadi Allaha ısmarladık.

MASCARILLE. — Uğurlar olsun!

ANSELME. — A, bak, ne beklenmez bir alıklık edecektim. Sen de beni biçimsiz bir adam sanacaktın. Hem çok üstüne düştüğüm bir sevgi için senden hizmet bekliyor ve ayrıca ağzından iyi bir haber işitiyorum; hem de gayretine karşılık küçük bir hediye olsun vermiyorum! Şunu al! Hatırlarsın ki ..

MASCARILLE. — Yok, vallahi olmaz; kerem buyurun.

ANSELME. — Bırak canım.

MASCARILLE. — Dünyada olmaz. Ben menfaat peşinde değilim.

ANSELME. — Biliyorum; fakat ...

MASCARILLE. — Hayır diyorum, Anselme; benim de onurum var, bu bana dokunur.

ANSELME. — Öyle ise Allaha ısmarladık.

MASCARILLE. — Amma da çene!

ANSELME.— İyi ama ben gönlümün sultanına senin elinle bir hediye sunmak istiyorum. Sana para vereyim de ona bir yüzük veya beğeneceğin başka bir şey al.

MASCARILLE. — Yok, para kalsın. Bende modaya uygun bir yüzük var. Sizi üzüntüye sokmadan onu hediye edeyim. Hoşuna giderse parasını ödersiniz.

ANSELME. — Pekâlâ. Onu benim tarafımdan ona ver. Yalnız öyle davran ki bana kocası gibi bakmaktan hiç geri kalmasın.

SAHNE VI

LÉLIE, ANSELME, MASCARILLE.

LÉLIE, yerden keseyi alarak. — Kimin bu kese?

ANSELME. — Hay Allah lâyığını versin, benden düşmüş! Sonra da çaldılar sanacaktım! Beni büyük bir telâştan kurtaran ve parama kavuşturan hatır sayar dikkatinize çok teşekkür ederim. Hemen eve götürüp üstümden atayım.

MASCARILLE. — Ne de sunturlu hatırsayarlıktı ya! Tövbe, tövbe!

LÉLIE. — Vallahi ben olmasam parası kaynadı gittiydi.

MASCARILLE. — Bugün dehşet olduğunuz muhakkak. Emsalsiz bir isabetle hareket ediyor ve son derece uğur getiriyorsunuz. Bu gidişle biz çok ilerleriz.

LÉLIE. — Yine ne var? Bir şey mi yaptım?

MASCARILLE. — Mademki sordunuz, söyliyeyim; zaten söylemeliyim de: düpedüz budalalık ettiniz. Hem babasının kendisini çıkmazda bıraktığını, hem korkulacak bir rakîbin bizi garip bir cendereye soktuğunu bilir, hem de tam ben, utancını ve tehlikesini tek başıma göze alarak, onun hayrına bir manevraya girişirken ...

LÉLIE. — Nee? Bu manevraydı haa?..

MASCARILLE. — Evet, başımın belâsı! Parayı cariye için içediyordum ama himmetinizle elimizden uçtu.

LÉLIE. — Öyle ise haltetmişim. Fakat kimin aklına gelirdi?

MASCARILLE. — Bunun için doğrusu pek üstün akıllılık lâzımdı!

LÉLIE. — Bana işaretle olsun işi anlatmalı idin.

MASCARILLE. — Evet arkamda da gözüm olmalıydı! Allah aşkına beni rahat bırakın, tepemde münasebetli, münasebetsiz ötüp durmayın! Benim yerimde başkası olsaydı, bundan sonra belki de her şeyi bırakırdı. Ama ben ayak üstü ustalıklı bir dalavere daha tasarladım. Neticesini hemen şimdi görmek istiyorum. Şu şartla ki...

LÉLIE. — Yok, işte sana söz: Artık senin işine lâfla bile karışmam.

MASCARILLE. — Savulun öyleyse; gözüm görmesin!

LÉLIE. — Ama acele edesin ha! Yoksa niyet...

MASCARILLE. — Savulun diyorum size! Ben çaresine bakalım. *(Lélie çıkar.)* Aman plânı iyi yürütelim. Sonu da düşündüğüm gibi çıkması için düzen hesaplı olmalı. Hele bakalım ... Hah, işte benimki.

SAHNE VII

PANDOLFE, MASCARILLE.

PANDOLFE. — Mascarille!

MASCARILLE. — Efendim.

PANDOLFE. — Açıkçası, oğlumdan memnun değilim.

MASCARILLE. — Bizim baydan mı? Ondan şikâyet eden yalnız siz değilsiniz ki! Kötü, tek kelime ile tahammül edilmez gidişatı, her dakika sabrımı tüketiyor.

PANDOLFE. — Halbuki ben, sizi bir kafada sanırdım.

MASCARILLE. — Beni mi? Aman bu zannı bırakın. Her zaman kendisine vazifelerini anlatmağa çalıştığım için bizi pek çekişiyor görürler. Hattâ demin de Hippolyte'i almak hususunda aksilik ettiğini, yakışıksız bir direnişle baba saygısını unuttuğunu gördüğüm için aramızda kavga çıktı.

PANDOLFE. — Kavga ha?

MASCARILLE. — Kavga ya! Hem de adamakıllı.

PANDOLFE. — Demek ben çok yanılıyormuşum. Çünkü o her şeyi sana dayanarak yapıyor fikrinde idim.

MASCARILLE. — Bana mı? Bakın şu dünyanın haline! Nasıl da okkanın altına hep günahsızlar gidiyor! Siz doğruluğumun derecesini bir bilseydiniz ondan aldığım uşak aylığına bir de mürebbilik payı eklemek isterdiniz. Ya; aklını başına toplaması için acaba siz ona benden fazla ne söyliyebilirdiniz? Kendisine çok defa: «Bayım, derim; Allah aşkına her esen rüzgâra uymaktan vazgeçin. Derlenip toplanın. Bakın Allahın size nasibettiği namuslu babanız ne kadar sayılıyor! Onun kalbini kır-

maktan çekinin. Siz de onun gibi şerefli bir ömür sürün.»

PANDOLFE. — İşte gereği gibi söz. Ya o ne cevap verir?

MASCARILLE. — Ne cevabı? Yalnız birtakım masallarla zihnimi karıştırır. Gerçi kalbinin derinliğinde sizden geçme şeref tohumları eksik değil. Ama bugünlerde aklı yerinde yok. Eğer biraz serbest söyliyebilsem yakında hiç uğraşmadan yola geldiğini görürdünüz.

PANDOLFE. — Söyle bakalım.

MASCARILLE. — Bu, duyulursa beni çok zora düşürecek bir sırdır ama onu bütün bir güvenle sizin tedbirinize emanet edebilirim.

PANDOLFE. — Evet öyledir.

MASCARILLE. — Şunu bilin ki, dileğiniz, oğlunuzun bir cariyeye tutulması yüzünden yerine gelemiyor.

PANDOLFE. — Bunu bana söylemişlerdi ya; fakat senin ağzından öğrenmek başka.

MASCARILLE. — Görüyorsunuz ki size açıyorum ...

PANDOLFE. — Doğrusu buna pek memnun oldum.

MASCARILLE. — Şimdi onu, gürültü, patırtı çıkarmadan yola getirmek ister misiniz? Bunun için ... üstümüze gelmesinler diye çok korkuyorum. Sözlerimi duyarsa işim bitiktir. Bunun için, diyordum, meseleyi kökünden halletmek üzere şu tapılan cariyeyi gizlice satın alıp başka bir mem-

lekete aşırmalı. Anselme, Trufaldin'le, pek sıkı fıkıdır. Bu sabahtan tezi yok, gidip size kızı alsın. Sonra isterseniz onu bana verirsiniz; tanıdığım tüccarlar vardır; parasını çıkartmağı ve kendisini, oğlunuzun göz yaşlarına bakmadan, burdan uzaklaştırmağı üzerime alabilirim. Zira oğlunuzun evlenmeğe hazır olması isteniyorsa gönlünün bu doğmak üzere bulunan sevgiden çelinmesi lâzımdır. Dahası da var: Çocuğun istediğiniz boyunduruğa girdiği kabul edilse bile, ötekinin ondaki hevesi uyandırarak yine evliliğe zarar vermesi mümkündür.

PANDOLFE. — Çok doğru düşünüyorsun. Bu öğüt pek hoşuma gitti ... Ben Anselme'i görürüm. Hemen gidip o uğursuz cariyeyi ele geçirmeğe ve sana teslim etmeğe çalışayım. Gerisini sen tamamlarsın.

MASCARILLE, yalnız. — Âlâ; ben de gidip bunu bizim baya haber vereyim. Yaşasın düzenbazlık! Yaşasın düzenbazlar!

SAHNE VIII

HIPPOLYTE, MASCARILLE.

HIPPOLYTE. — Vay hain, sen bana böyle hizmet edersin ha! İyi ki her şeyi duydum, hileni yakaladım. Yoksa şüphe bile etmiyecektim. Meğer senin bütün sermayen, yalan dolanmış. Bana da yutturdun. Alçak! Léandre için yanıp tutuşmamda bana yardım etmeğe söz veren, beni bunun için bekleten, bana zorla seçtirmek istedikleri Lélie'den

yakamı dikkat ve becerikliliği ile kurtaracak, babamın tasarladığını başımdan uzaklaştıracak olan sen değil miydin? Halbuki hep tersine davranıyorsun! Fakat aldandığını göreceksin. Ben, o kadar ilerlettiğin bu satın alma işini bozacak sağlam bir çare biliyorum. Şimdi gidip ...

MASCARILLE. — Aman ne kadar da sabırsızsınız! Cinler hemen tepenize çıkıyor ve ruhunuz, haklı mı, değil mi, hiç düşünmeden, bana karşı ifritleşiyor. Ama kabahat bende. Böyle horlandığıma göre işi yarıda bırakmalı ve tam şu söylediklerinize lâyık olacak gibi davranmalıydım.

HIPPOLYTE. — Gözümü neyle boyıyacaksın, hain? İşittiklerimi inkâr edebilir misin?

MASCARILLE. — Hayır. Fakat, bütün bu düzenin doğrudan doğruya size yardımı olduğunu, şu açıkça görülen ustalıklı tertibin her iki ihtiyarı birden kafese koyacağını, Célie'yi onların eliyle ancak Lélie'ye vermek için almağa çalıştığını ve bu buluş sayesinde hırsı son dereceye varınca Anselme'in sahte damadından yüz çevirip Léandre'ı beğenebileceğini anlamak lâzımdı.

HIPPOLYTE. — Ne diyorsun, Mascarille? Beni küplere bindiren bu kocaman plânı benim için kurdun ha?

MASCARILLE. — Elbette sizin için. Ama mademki hizmetlerim bu kadar kötü görülüyor ve böyle acayip muamelelerinize uğramam lâzım geliyor, üstelik de yüksekten atıp tutularak mükâ-

fat yerine bana yalancı, alçak, düzembaz deniyor; ben de gidip hatamı tamir edeyim ve şimdiden tezi yok, giriştiğim işi bozayım.

HIPPOLYTE, onu durdurarak. — Hele hele! Bana bu kadar sert davranma canım! İlk ağızdaki taşkınlıklarımı bağışlayıver.

MASCARILE. — Hayır, hayır, bırakın yapayım. Size bu kadar dokunan oyunu durdurmak elimdedir. Artık benim çalışmalarımdan hiç şikâyet etmiyeceksiniz; evet, bizim bayın karısı da olacaksınız! İşte size söz!

HIPPOLYTE. — Ah benim küskün yiğitim! Öfken geçsin artık canım. Hakkında yanlış hüküm verdiğimi işte söylüyorum. *(Kesesini çıkarır.)* Ama yanlışımı şununla düzeltmek isterim. Beni böyle bırakmağa nasıl razı olabileceksin?

MASCARILLE. — Doğrusu bunu, gayret etsem bile, yapamıyacağım ... Fakat hiddeti burnunda olmanız hiç de iyi şey değil. Şunu bilin ki asîl bir kalbi, şerefine dokunulduğunu görmek kadar kıran hiçbir şey yoktur.

HIPPOLYTE. — Evet, sana çok ağır sözler söyledim. Şu iki altın kırgınlığını giderse bari.

MASCARILLE. — Giderilecek bir şey yok canım. Yalnız böyle hakaretler pek gücüme gider de ... Ne ise, hiddetim geçmeğe başladı. Dostların nazını çekmek de lâzım.

HIPPOLYTE. — Nasıl, istediğimi başarabile-

cek misin? Cüretli teşebbüslerinin, beni beklediğim neticeye ulaştıracağını umuyor musun?

MASCARILLE. — Bu hususta hiç merak etmeyin. Türlü türlü tuzaklar için gerilmiş ağlarım vardır. Tuzağın biri dilediğimizi tutmazsa onun yapamadığını öbürü yapar.

HIPPOLYTE. — Hippolyte'in nankörlük etmiyeceğine inan.

MASCARILLE. — Beni gıcıklıyan, kazanç ümidi değildir.

HIPPOLYTE. — Senin bay işaret veriyor ve seninle konuşmak istiyor. Ben gidiyorum. Beni kollıyasın ha!

SAHNE IX

MASCARILLE, LÉLIE.

LÉLIE. — Sen burada ne halt ediyorsun? Lâfla dünyayı vâdedersin ama işe gelince senden ağır canlısı yoktur. Talihim yardım etmeseydi bütün saadetim çoktan uçup gitmişti. Ne keyfim, ne de varlığım kalacaktı. Ben de kıyamete kadar dövünüp duracaktım. Sözün kısası, şuralarda raslamasaydım Anselme cariyeyi almıştı ve ben elim böğrümde kalmıştım. Herif onu evine götürüyordu yahu! Hele işi bozup felâketi savuşturdum. Öyle yaptım ki, nihayet zavallı Trufaldin korkarak kızı alakoydu.

MASCARILLE. — Varan üç desenize! Bari ona çıktığımız zaman bir taş dikelim. Ey yontulmaz

kafa! Anselme bu hesaplı alışverişe benim teşvikimle girmişti! Kız, bana teslim edilecekti. İşte eksik olası himmetiniz bizi bundan etti. Sonra da ben hâlâ sizin için çalışacağım ha? Mankafa olayım, taş kesileyim, lâhanaya, saksağana, karakoncolosa döneyim, yüz kere daha iyi! Hay başınızı şeytan yiyeydi!

LÉLIE, yalnız. — Şimdi bunu bir meyhaneye götürüp hiddetini fıçıların başında yatıştırmalı.

PERDE II

SAHNE 1

MASCARILLE, LÉLIE.

MASCARILLE. — Nihayet dileklerinize boyun eğmek lâzım geldi. Bütün yeminlerime rağmen kendimi alamadım da artık peşinde koşmamak istediğim menfaatleriniz için yeniden dertlere uğradım. İşte ben böyle uysal adamım. Eğer tabiat ana, Mascarille'i dünyaya kız getirmiş olsaydı işi neye varırdı, artık düşünün. Bununla beraber söylediklerime bakıp da şimdi kurduğum plânı yine tersine çevirmeğe, bir münasebetsizlik etmeğe ve umduğumu boşa çıkarmağa kalkışmıyacaksınız. Maksadımıza ulaşabilmek için sizi Anselme'e affettiririz. Fakat bundan sonra da akılsız davranırsanız hoşunuza giden kız için çalışmağa benden paso!

LÉLIE. — Yok, yok; sana ihtiyatlı olacağım diyorum. Hiç korkun kalmasın. Göreceksin ki ...

MASCARILLE. — Sözünüzü aklınızdan çıkarmayın. Ben sizin için cüretli bir dolap çevirmeğe başladım. Malûm ya babanız bütün istediklerinizi ölümiyle yerine getirmekte pek fazla tembellik gösteriyor. Onun için ben onu öldürdüm. Tabii

sadece lâfla. Adamcağız, inme inmiş de ansızın bu dünyadan göçmüş diye havadis uçurdum. Hem bu ölüme herkesi iyice inandırabilmek için kendisinin daha evvel çiftliğine gitmesine de vesile hazırladım. Ona yapı ile uğraşan amelelerin temel atarken gömülü para bulduklarını söyletmiştim. Oraya kuş gibi uçtu. Şimdi ikimizden başka bütün adamları orada, kendisiyle beraber. Yani onu ölmüş de, hortlamış da gösterebilirim. İşte ne vaziyet alacağınızı anlattım. Rolünüzü iyi oynayın. Benim de kendi rolümde bir kelime kaçırdığımı görürseniz istediğinizi söyleyin.

LÉLIE, yalnız. — Dileklerimi fazlasiyle yerine getirmek üzere zekâsının bulduğu yol pek garipse de insan bir güzele tutulunca ona kavuşmak için neler yapmaz? Aşk, cinayete bile oldukça makbul bir mazeret sayıldıktan sonra onun ateşiyle ve elde edilecek neticenin boşluğiyle göze aldığım küçük bir hileyi haydi haydi bağışlatır. Hey âdil Allahım! Ne de tez canlı imişler! İşte konuşuyorlar. Bari biz de rolümüze hazırlanalım.

SAHNE II

MASCARILLE, ANSELME.

MASCARILLE. — Haber sizi çok şaşırtsa gerektir.

ANSELME. — Böylece ölüvermek!

MASCARILLE. — Doğrusu çok hata etti.

Bu aceleciliği hiç hoşuma gitmedi.

ANSELME. — Hastalanmağa bile vakit bulamamak ...

MASCARILLE. — Evet, kimse ölmekte bu kadar acele etmemiştir.

ANSELME. — Ya Lélie?

MASCARILLE. — Döğünüyor ve kulağına bir şey girmiyor. Birçok yerlerini çürüttü, şişirdi. Babasını mezarda yalnız bırakmamağa kalktı. Nihayet bu aşırı yası dindirmek üzere hemen cenazeyi gömdürdüm. Oğlanın aklını kaybetmesinden bayağı korkmuştum.

ANSELME. — Ne olursa olsun, akşama kadar beklemeliydin. Sonra, ben de onu bir kere daha görmek isterdim. Gömmekte acele edilirse, henüz diri bir adam öldürülebilir. Çünkü insan bazan ölmemiş olur da ölü sanılır.

MASCARILLE. — Yok, ben onun mis gibi öldüğüne kefilim. Ne ise, biz deminki bahse gelelim. Lélie, babasına güzel bir cenaze alayı yapmak istiyor. Bununla avunmak, kendisi için de hayırlı olacak. Ölüsüne saygı gösterilmek suretiyle merhumun talihsizliği de biraz giderilecek. Konduğu miras çok ama Lélie henüz işlerinde acemi. Varının çoğunu elinin altında bulamadığı, bulduğunu da şimdilik kâğıttan ibaret gördüğü için bu son vazifesini yapmakta zorluk çekiyor. Sizden, hem geçenlerde yaptığı büyük kabalık için af diliyor. hem de biraz ödünç para vermenizi rica ediyor.

ANSELME. — Anlaşıldı, şimdi gidip kendisini görürüm.

MASCARILLE, yalnız. — Hiç olmazsa buraya kadar her şey mükemmel gitti. Sonunu da böyle getirmeğe çalışalım. Gemiyi ustalıklı idare edelim de tam limana girerken şapa oturmıyalım.

SAHNE III

LÉLIE, ANSELME, MASCARILLE.

ANSELME. — Çıkalım; onu böyle akıl almaz şekilde öteki dünyayı boylamış görmekten içim yanıyor. Bu kadar çabuk ölsün! Ne yazık! Daha sabahleyin yaşıyordu!

MASCARILLE. — Bazan az vakitte çok yol alındığı da olur.

LÉLIE, ağlıyarak. — Aman!

ANSELME. — Ne yapalım, Lélie'ciğim? Nihayet o da insandı. Ölümden kim kurtulabilir ki?

LÉLIE. — Aman!

ANSELME. — Ölümün, insanlara her zaman kasdi vardır. Onları destur demeden yıkar.

LÉLIE. — Aman!

ANSELME. — Ecel denen kurumlu canavar, dünya bile yalvarsa, yine kimseyi dişlemeden bırakmaz. Herkes onun halkasından geçecek.

LÉLIE. — Aman!

MASCARILLE. — Teselli boş. Bu keder öyle içine işlemiş ki, gidermek mümkün değil.

ANSELME. — Lélie, dostum, kederiniz mantığın karşısında dağılmıyorsa biraz hafiflesin bari.

LÉLIE. — Aman!

MASCARILLE. — Yapamaz; mizacını bilirim.

ANSELME. — Sonra, hizmetçinizin hatırlatması üzerine, bir babanın cenaze alayı için lüzumlu olan parayı da getirdim.

LÉLIE. — Aman! Aman!

MASCARILLE. — Bu sözü duyunca, kederi nasıl da arttı! Felâketi hatırladıkça büsbütün fena oluyor.

ANSELME. — Rahmetlinin kâğıtlarında da göreceksiniz ya, ona çok borcum var. Ama olmasa bile malımı istediğiniz gibi kullanabilirsiniz. Altın, her şeyim sizindir. Bunu ispat da edeceğim.

LÉLIE, giderek. — Aman!

MASCARLLE. — Bayımın kederi pek büyük!

ANSELME. — Mascarille, ona kendi eliyle iki kelimelik bir senet yazdırabiliriz sanırım.

MASCARILLE. — Aman!

ANSELME. — Dünyaya güven olmaz.

MASCARILLE. — Aman!

ANSELME. — Ona imzalatalım şu senedi.

MASCARILLE. — Ne mümkün? Bu haliyle dediğinizi nasıl yapabilir? Kendisine derdini avutacak zaman bırakınız. Kederi biraz hafifler hafiflemez işi sağlama bağlamağa çalışırım. Şimdi benim de yüreğim kalktı. Gideyim de onunla doya doya ağlaşalım. Allaha ısmarladık. Aman!

ANSELME, yalnız. — Cihan derde boğulmuş. Herkes her gün bir türlüsüne çatıyor. Şu dünyada hiç de ...

SAHNE IV

PANDOLFE, ANSELME.

ANSELME. — Aman Yarabbi! Her tarafım titriyor! Pandolfe hortlamış! İnşallah mezarına kavuşur! Ölümünden beri yüzü ne de süzülmüş! Aman, aman! Yalvarırım, fazla yaklaşmayın! Bir ölü ile burun buruna gelmekten pek korkarım.

PANDOLFE. — Bu acayip telâş neden acaba?

ANSELME. — Niçin geldiğinizi aman uzaktan söyleyin. Eğer bu kadar zahmet, bana Allaha ısmarladık demek içinse doğrusu büyük nezaket. Ben böyle hatır saymadan çoktan geçtim. Yok, eğr ruhunuz azaba uğradı da dua istiyorsa, işte size söz! Tek beni korkutmayın; ben ödü patlamış bir adam yüreğiyle şimdiden tezi yok duaya başlar ve muhakkak sizi memnun ederim. Haydi artık kaybolun Allah aşkına! Ulu Tanrı keremiyle ruhunuzu saadet ve selâmete eriştirsin, âmin!

PANDOLFE, gülerek. — Böyle şakadan hiç hoşlanmam ama, kendimi tutamıyorum.

ANSELME. — Vay, vay, vay! Bir ölünün bu kadar neşeli olduğu da görülmemiştir.

PANDOLFE. — Yaşıyan bir adama ölü muamelesi yapmak! Söyleyin, oyun mu bu, yoksa delilik mi?

ANSELME. — Heyhat! Siz öldünüz. Daha demin ölünüzü gördüm.

PANDOLFE. — Demek, farkına varmadan ölmüşüm.

ANSELME. — Mascarille kara haberi getirir getirmez içim acıdan cız etti.

PANDOLFE. — Yahu uykuda mısınız? Hâlâ uyanmadınız mı? Tanıyor musunuz beni?

ANSELME. — Buluttan bir bedene bürünmüş, kendi taklidinizi yapıyorsunuz ama bir an içinde değişiverirsiniz. Bir dev gibi büyüdüğünüzü ve yüzünüzün iğrenç bir şekilde çirkinleştiğini görmekten çok korkuyorum. Aman, Allah için gudubet bir surat takınmayın! Böyle bir şeyi düşünmek bile yüreğimi oynatıyor.

PANDOLFE. — Vallahi Anselme, başka zaman olsa, bu kadar sâflıkla her şeye inanmanız bana güzel bir eğlence olurdu; ben de bunu uzatarak iyice zevkini çıkarırdım ama daha çiftlik yolundayken aydığım define rüyasından sonra bu ölüm hikâyesi içimde haklı bir şüphe uyandırıyor. Mascarille bir dubaracı, hem de dubaracıların şahıdır. Maksatlarına ulaşmak için acayip yollar tutar. Onda ne korku vardır ne de pişmanlık duygusu.

ANSELME. — Sakın beni oyuna getirip tavlamış olmasınlar? Doğrusu bendeki akla da diyecek yokmuş! Hele azıcık düşüneyim: Yok, yok, düpedüz tavlanmışım. Bugün amma da şapşallığım üstümde! Aman Allah aşkına bunu kimseye söylemeyin. Yoksa beni tefe koyup çalar, maskaraya çevirirler. Hem Pandolfe, cenazenize harcansın diye

verdiğim parayı kurtarmama yardım etmenizi de beklerim.

PANDOLFE. — Para mı dediniz? İşte işin iç yüzü! Bütün olup bitenlerin gizli düğümü burada işte! Oh olsun! Paranız umurumda bile değil! Ben şimdi, o Mascarille denen heriften hesap soracağım. Hele bir yakalansın, kendisini, neye mal olursa olsun, astırmağa çalışacağım.

ANSELME, yalnız. — Demek bugün bir hayırsıza aptalcasına kanarak hem paramı, hem de aklımı kaybedecekmişim! Doğrusu, benim gibisine böyle sersem kafa gezdirip dakikasında bir alıklık etmek, aldığı haberi hemen hiç tartmamak yaraşır da ... Ama, işte!...

SAHNE V

LÉLIE, ANSELME.

LÉLIE, Anselme'i görmeden. — Şimdi bu kartla Trufaldin'i kolayca ziyaret edebilirim.

ANSELME. — Bakıyorum kederiniz dağılıyor gibi ...

LÉLIE. — Ne diyorsunuz? O keder, bu yürekten hiçbir vakit çıkmıyacaktır.

ANSELME. — Demin, arada bir yanlışlık olduğunu söylemek için geriye döndüm. Çok güzel görünmelerine rağmen o altınların içine, hiç düşünmeden, kalp sandığım altınları da karıştırmıştım. Üzerimde onlarla değiştirilecek kadar para var.

Kalpazanlarımızın katlanılmaz cüreti şu memlekette öyle aldı yürüdü ki, artık hiçbir şey emniyetle keseye konamıyor. Ah, Yarabbi! Şunların topunu birden assalar ne iyi olacak!

LÉLIE. — Onları geri almayı düşünmekle pek hatır gözetmiş oluyorsunuz. Fakat ben aralarında hiç kalp altın görmedim.

ANSELME. — Siz gösterin, gösterin; ben kalpları gayet iyi seçerim. Hepsi bu mu?

LÉLIE. — Evet.

ANSELME. — Tamam. Nihayet sevgili paracıklarım, sizi tekrar ele geçirdim. Hele girin cebime bakayım. Siz de, yılmaz dolandırıcı! Avucunuzu yalayın. Sapasağlam adamları öldürürsünüz ha? Ya benim gibi çelimsiz bir kaynataya kim bilir neler yapmazdınız? Doğrusu kızımı çok güzel everiyor ve sizinle gayet namuslu bir damada çatıyormuşum! Yazık, yazık; utanç ve pişmanlıktan ölmelisiniz.

LÉLIE, yalnız. — Tuh, hapı yuttuk. Fakat ne şaşılacak şey! Oyunumuzu bu kadar çabuk da nerden öğrenmiş?

SAHNE VI

MASCARILLE, LÉLIE.

MASCARILLE. — Vay, sokağa çıkmıştınız ha? Ben de her yerde sizi arıyordum. Nasıl nihayet kuyruğuna geldik mi? Alimallah en gözü pek mad rabaza bile taş çıkartırım. Hadi şu parayı verin de gidip cariyemizi alayım. Rakîbiniz bakakalsın.

LÉLIE. — Ah yavrum, ah. Talih yine döndü! Uğradığım haksızlığı bilemezsin!

MASCARILLE. — Ne diyorsunuz? Ne oldu?

LÉLIE. — Hileyi anlıyan Anselme şüpheli altınları değiştirmeği bahane etti, verdiği paranın hepsini demin elimden aldı.

MASCARILLE. — Alay ediyorsunuz!

LÉLIE. — Doğru söylüyorum vallahi.

MASCARILLE. — Sahi mi?

LÉLIE. — Sahi. Hiç aklım başımda yok. Şimdi sen de kim bilir ne kadar kızacaksın?

MASCARILLE. — Ben mi efendim? Çok şükür öyle ahmak değilim. Keskin sirke, küpüne zarar. Ben, ne olursa olsun, kendimi gözetmek kaygısındayım. Célie serbestmiş veya esirmiş, Léandre onu satın alırmış, yok almaz, yerinde bırakırmış, bana ne? Hiç mi işim yok?

LÉLIE. — A! Benim için bu kadar ilgisiz davranma canım! Küçük bir tedbirsizliği de hoş görüver! Şu son kaza da olmasaydı, rolümü pek mükemmel yaptığımı o uydurma ölüm işinde en keskin gözlerin bile gerçek sanacağı bir yas taklidiyle birini atlattığımı pekâlâ teslim edecektin ya!

MASCARILLE. — Ooo, doğrusu öğünmeğe meydanınız var!

LÉLIE. — Canım, ben de pek kabahatsiz değilim. Bunu açıkça söylemek de isterim. Ama sen benim iyiliğimi kollıyan adamsan bu kazayı tamir etmeli, bana yardımda bulunmalısın.

MASCARILLE. — Hiç bana bakmayın; vaktim yok.

LÉLIE. — Mascarille, oğlum!

MASCARILLE. — Olamaz!

LÉLIE. — Gel bana şu iyiliği yap.

MASCARILLE. — Hayır, bir şey yapamam.

LÉLIE. — Eğer yapmazsan ben de kendimi öldürürüm.

MASCARILLE. — Nasıl isterseniz.

LÉLIE. — Seni yumuşatamıyacak mıyım?

MASCARILLE. — Hayır.

LÉLIE. — Şu sıyrılmış kılıcı görüyor musun?

MASCARILLE. — Evet.

LÉLIE. — Şimdi kendime batıracağım.

MASCARILLE. — Canınızın istediğini yapın.

LÉLIE. — Beni canımdan etmene yanmıyacak mısın?

MASCARILLE. — Hayır.

LÉLIE. — Allaha ısmarladık Mascarille.

MASCARILLE. — Uğurlar olsun, bay Lélie.

LÉLIE. — Böyle ha?...

MASCARILLE. — Hadi çabuk olsanıza! Bu ne bitmez lâf?

LÉLIE. — Vallahi ahmaklık edip kendimi öldüreyim de elbisem sana kalsın diye bekliyorsun.

MASCARILLE. — Hadi efendim, hadi! Ben bunun yapmacıktan başka bir şey olmadığını bilmez miyim? Ağzından ne kadar yemin çıkarsa çık-

sın bu zamanda kimsenin canına kıymakta acelesi yoktur.

SAHNE VII

LÉANDRE, TRUFALDIN, LÉLIE, MASCARILLE.

LÉLIE. — Aman ne görüyorum? Rakîbimle Trufaldin başbaşa! Herif Célie'yi satın alıyor. Korkudan dizlerimin bağı çözüldü.

MASCARILLE. — Elinde olanı yapacağına ve parası da varsa, dilediğini elde edeceğine hiç şüphe yok. Benden yana aşkolsun. İşte düşünmeden yaptığınız hataların, sabırsızlıkların neticesi.

LÉLIE. — Söyle, ne yapayım? Bana bir akıl ver canım.

MASCARILLE. — Ne diyeyim, bilmem ki.

LÉLIE. — Bırak da gideyim, kavgaya tutuşayım.

MASCARILLE. — Ondan ne çıkar?

LÉLIE. — Ya ne yapmak istiyorsun? Bu işi nasıl önliyeyim?

MASCARILLE. — Hadi size yine iyilik edeyim, bir defa daha acıyayım. Artık beni bırakın. Ben onu gözetler, umarım ki, daha elverişli çarelerle, ne kurduğunu öğrenirim.

TRUFALDIN, çıkarken Léandre'a. — Birazdan dönünce iş tamamdır.

MASCARILLE, uzaklaşırken. — Kendisini yakalamalı, itimadını kazanıp maksadını öğrenmeli, sonra da ümidini suya düşürmeliyim.

LÉANDRE, yalnız. — Çok şükür saadetim tehlikeden kurtuldu! Becerip bunu temin ettim. Artık korkum yok. Bundan böyle neye kalkışırsa kalkışsın, rakîbim bana zarar veremez.

MASCARILLE, geri gelerek. — Ay! Ay! İmdat! Kaatil var! Yetişen yok mu? Öldürüyorlar! Ah! Ah! Of! Ah! Aman! Ah! Hay alçak! Hay cellât, hay!

LÉANDRE. — Ne oluyor? Ne var? Ne yaptılar sana?

MASCARILLE. — Tamam iki yüz sopa attılar!

LÉANDRE. — Kim attı?

MASCARILLE. — Lélie.

LÉANDRE. — Niçin?

MASCARILLE. — Ehemmiyetsiz bir şey için. Beni hem öldüresiye dövdü, hem de kovdu.

LÉANDRE. — Ooo! Doğrusu ayıbetmiş.

MASCARILLE. — Fakat ahdım olsun, ne yapıp yapıp öcümü alacağım. Seni Allah aklını alası dayakçı! Ben sana bir hiç için elâlemi kırıp geçirmesini gösteririm! Şunun şurasında, uşağım, ama haysiyetim hiç su götürmez. Kapında dört sene çalıştırdıktan sonra mükâfatını sopa ile verir ve omuzlarını kırarsın ha? İşte yine söylüyorum! Senden hıncımı çıkaracağım! Hoşuna giden bir cariye olduğunu biliyorum. Bana onu kandırıp getirtmek istiyordun. Şimdi o kızı bir başkasının alması için elimden geleni yapacağım. Hem yapmazsam şeytan soyundan olayım!

LÉANDRE. — Mascarille, dinle; şu hiddeti bırak. Seni eskiden beri beğenir ve senin gibi zeki, sadık bir hizmetçinin günün birinde gayretini benim hizmetime verebilmesini çok isterdim. Sözün kısası, eğer işine elverirse, eğer bana hizmet etmek istersen seni yanıma alayım.

MASCARILLE. — Hayhay efendim. Cömert talihin, bana sizin hizmetinizde intikamımı alma fırsatı vermesi ne devlet. Sizi memnun etmeğe çalışırken benim dağlıyı da cezalandırmış olacağım. Yani sonsuz becerikliliğimle Célie'den ...

LÉANDRE. — O işi sevgim bizzat halletti. Öyle kusursuz bir güzele vurulunca değerinden de aza satın alıverdim.

MASCARILLE. — Nasıl? Şimdi Célie sizin mi?

LÉANDRE. — Hareketlerimde tamamen serbest olsaydım, onu şuracıkta görürdün bile. Fakat ne yapayım? Babamın emrindeyim. Dönen dedikodulardan öğrendiğime göre o beni Hippolyte'le evlenmeğe razı etmek istediğinden işi duyup da kızmasını önlemeğe çalışıyorum. Onun için Trufaldin'e, mahsus bir başkası için konuşuyormuş gibi davrandım. Şimdi oradan geliyorum. Hesap görüldü. Yüzüğümü kim gösterirse adam Célie'yi ona teslim edecek. Ama daha evvel gözümün nurunu başka gözlerden saklamanın çaresini arıyorum. Hemen bu sevimli cariyeyi gizliyebilecek uygun bir yer bulmayı düşünüyorum.

MASCARILLE. — Size yaşlı bir hısımımın şehrin biraz dışındaki evini, elverişli bir yer diye gösterebilirim. Onu oraya büyük bir emniyetle bırakabilirsiniz. Kimsecikler duymaz.

LÉANDRE. — Vallahi beni çok sevindirdin. Al öyle ise şunu da git bana o güzeli getir. Trufaldin yüzüğümü görür görmez kızı sana verir. Sen de onu bahsettiğin eve götürürsün. Ne vakit ki ... Aman susalım! Hippolyte peşimizde.

SAHNE VIII

HIPPOLYTE, LÉANDRE, MASCARILLE.

HIPPOLYTE. — Léandre, size bir haber vereceğim ama gücünüze mi gider, yoksa hoşunuza mı, bilmem.

LÉANDRE. — Haberi öğrenelim de ne diyeceğimizi sonra kestiririz.

HIPPOLYTE. — Öyle ise elinizi verin de kiliseye kadar gidelim. Yolda anlatırım.

LÉANDRE, Mascarille'e. — Hadi sen işine bak. Çok bekletme ha!

MASCARILLE yalnız. — Evet, işime bildiğim gibi bakayım da gör. Allahım! Dünyaya daha talihli bir hizmetçi gelmiş midir? Birazdan Lélie ne kadar sevinecek! Sevgilisini bu şekilde ele geçirmesi, bütün hayrı şer beklenen yerden görmesi ve saadeti rakîp elinden bulması olur şey değil. Ar-

tık bu eşsiz başarıdan sonra dünya, başımda defne dallariyle, bir kahraman gibi resmimi yaptırmağa hazırlanmalı ve altına da yaldızlı harflerle şunu yazdırmalıdır: «Vivat Mascarillus, fourbum imperator [1]!»

SAHNE IX

TRUFALDIN, MASCARILLE.

MASCARILLE. — Yahu!

TRUFALDIN. — Ne istiyorsunuz?

MASCARILLE. — Ne istemeğe geldiğimi şu yüzük söylesin.

TRUFALDIN. — Ha, tanıdım. Azıcık bekleyin. Şimdi cariyeyi getiririm.

SAHNE X

HABERCİ, TRUFALDIN, MASCARİLLE.

HABERCİ, Trufaldin'e. — Efendim, lûtfen bana birini tarif eder misiniz?

TRUFALDIN. — Kimi?

HABERCİ. — Adı galiba Trufaldin.

TRUFALDIN. — Peki, ne istiyorsunuz? İşte kendisi karşınızda.

HABERCİ. — Şu mektubu verecektim.

TRUFADIN, okur. — «Kerem edip beni gözeten Allah kulağıma güzel bir havadis eriştirtti.

---

[1] Uydurma lâtince, mânası: Yaşasın Mascarille! Yaşasın düzembazlar imparatoru!

Dört yaşında iken hırsızlar tarafından kaçırılan kızım, Célie adiyle evinizde cariye imiş. Eğer âlemde babalığın ne demek olduğunu biliyorsanız ve kan bağlarına karşı duygulu iseniz bu can parçası kızı yanınızda kendi kızınız gibi alıkoyunuz. Onu evime getirmek için kendim yola çıkıyorum. Zahmetlerinizi öyle ödeyeceğim ki, son derecesine çıkarmak istediğim sevincinizden, beni sevindirdiğiniz günü âdeta kutlayacaksınız.»

Madrid

«Don PEDRO DE GUZMAN, Montalcane Markisi»

(Devamla) Çingene sözüne hiç inan olmazsa da onu bana satanlar çok geçmeden birinin kendisini alacağını, benim de bundan şikâyete sebep bulamıyacağımı pekâlâ söylemişlerdi. Halbuki sabırsızlığım yüzünden bugün az kalsın böyle büyük bir ümidi kaybediyorum.

(Haberciye) Bir dakika gecikseydiniz bütün zahmetiniz boşa çıkacaktı. Çünkü şimdi bu kızı şu adamın eline verecektim. Ne ise, anlaşıldı. Artık ona istedikleri gibi dikkat ederim.

(Mascarille'e) Siz de okuduğum mektubu gördünüz işte. Sizi gönderene, sözümü tutamıyacağımı anlatırsınız. Gelsin parasını geri alsın.

MASCARILLE. — Ama, ona yaptığınız hakaret ...

TRUFALDIN. — Hadi bakayım; çok lâf istemez.

MASCARILLE, yalnız. — Ah uğursuz mektup ah! Talih yine ümidimi suya düşürdü. Hay o

başına yıldırımlar, yahut da dolular düşesi haberci İspanya'dan sağlıkla gelemez olaydı! Âlemde bizimki gibi güzel bir başlayışın sonu hiçbir vakit bu kadar kötüye çıkmamıştır. Hem de bu kadar çabuk!

SAHNE XI

LÉLIE, güler; MASCARILLE.

MASCARILLE. — Bu kahkahalar acaba hangi büyük neşeden doğuyor?

LÉLIE. — Söylemeden evvel bırak, Allah aşkına, biraz daha güleyim.

MASCARILLE. — Gülelim, gülelim. Doğrusu tam gülünecek haldeyiz.

LÉLIE. — Yoo! Artık benden şikâyet edemezsin! Şimdiye kadar hep haykırdın ama bundan böyle düzenlerime burnumu sokup onları bozduğumu söyliyemiyeceksin. Çünkü ben de kendi kendime en ustacasından bir oyun oynadım. Aceleci olduğum ve bazan hiddete kapıldığım doğru ise de istediğim vakit kimsenin aklına gelmiyeni düşünebildiğim muhakkak. Şimdi sen de yaptığım şeyin öyle herkese nasip olmıyan keskin bir zekâdan fışkırdığını itiraf edeceksin.

MASCARILLE. — Hele şu keskin zekânın ne yaptığını öğrenelim.

LÉLIE. — Trufaldin'i rakîbimle beraber görmekten içime büyük bir korku düşünce bu derde bir derman aramağa başladım. Bütün aklımı başı-

ma topladım, düşündüm, hesapladım ve öyle bir tuzak kurdum ki bunun karşısında senin övündüklerin, büyük söylemiyeyim, hep devede kulak kalır.

MASCARILLE. — Peki ama, nasıl tuzak?

LÉLIE. — A! Sabırlı ol canım! Çarçabuk bir mektup uydurdum. Sanki kibar bir zattan Trufaldin'e yazılmış. Bu zat ona Célie adındaki cariyesinin, vaktiyle hırsızlar tarafından kaçıralan kızı olduğunu uğurlu bir tesadüfle öğrendiği haberini veriyor. Gelip kızını almak emelindeymiş. Trufaldin'den, onu hep yanında alıkoymasını, her bakımdan gözetmesini rica ediyor. Kendisi de İspanya'dan hareket etmiş. Trufaldin'in hizmetini öyle büyük hediyelerle mükâfatlandıracakmış ki, o, sağladığı saadetten hiç de pişman olmıyacakmış.

MASCARILLE. — Çok güzel.

LÉLIE. — Dinle, dinle. Asıl can alıcak yeri burası. Bizim mektup yerine verilmiş. Ama ne zaman biliyor musun? Tam kuyruğun kopacağı zaman. Çünkü götürenin söylediğine göre, bu ustalıklı posta yetişmeseymiş birisi kızı alıp gidiyormuş. Herif ağzı açık kalakalmış.

MASCARILLE. — Hay Allah lâyığınızı versin! Bunu da yaptınız ha?

LÉLIE. — Yaptım ya. Nasıl, benim bu kadar ince hesap bir iş becerebileceğimi ummazdın, değilmi? Hiç değilse becerikliliğime, bir rakîbin niyetini içinde bırakan elçabukluluğuma bir aferin de yahu!

MASCARILLE. — Sizi değeriniz kadar övmeğe, doğrusu, ne dilim döner, ne gücüm yeter. Evet, bu yüksek gayreti, şu kendi gözümüzde kazanılan güzel savaşı, şu keskinliği kimseye bırakmıyan zekânın büyük ve eşsiz eserini hakkiyle anlatabilmekten dilim âciz kalır. İsterdim ki ben de en ince bilgilere sahip insanların ağzı bulunsun da size güzel bir nazım veya mükemmel bir nesirle, kendi niyetiniz ne olursa olsun, şimdiye kadar ne idinizse şimdiden sonra da o kalacağınızı söyliyeyim. Yani tepesi taklak bir akıldan, sakat ve daima aşırı bir muhakemeden, tersi dönmüş bir sağduyudan, şaşkın bir hükümden öteye geçemiyeceğinizi ... sizin için bir oyunbozan, bir hödük, pot kırıcı bir şaşkın, daha ne bileyim? Bu saydıklarımdan yüz kat daha beterini demek, künyenizi ancak kısaltarak okumaktır.

LÉLIE. — Yahu seni böyle bana karşı kışkırtan nedir? Bir şey mi yaptım? Söyle bari!

MASCARILLE. — Hayır, bir şey yapmadınız. Yalnız peşimden gelmeyin.

LÉLIE. — Bu sırrı öğrenmeden peşini bırakmam.

MASCARILLE. — Ya öyle mi? O halde paçaları sıvayım. Birazdan lâzım olacak.

LÉLIE, yalnız. — Savuştu gitti! Ne zorlanmağa gelmez uğursuz! Söylediklerinden bir şey anladımsa arabolayım. Ne kötülük etmişim acaba?

PERDE III

SAHNE I

MASCARILLE, yalnız. — Ey merhamet, sus, maraza çıkarma. Sen budalasın; senin dediklerine kulak asmıyacağım. Haklı olan, asıl sensin, ey öfkem, sensin. Bir sakar elin dolaştırdığını habire çözmek, artık sabır götürmez. Herifin berbadettiği bunca güzel teşebbüslerden sonra ben yine sabredememeliyim. Deinemeliyim ama, biraz da öfkesiz düşünelim: Haydi şu haklı sabırsızlığa kendimi bırakayım. Fakat o zaman da zordan kaçtığımı ve kurnazlık sermayesini tükettiğimi söyliyecekler. Hem sonra her yerde herkes tarafından tanınan eşsiz oyunbazlık şöhretim ne olacak? Bu kadar zamandır buluşta yaya kaldığımı kimsenin görmemesi yüzünden kazandığım itibar nereye gidecek? Mascarille, şöhret güzel şeydir! Sen asîl çalışmalarının hiç arkasını kesme. Efendin seni kudurtacak ne yaparsa yapsın sen şan için didin! Onun minnetini kazanmak için değil! Varsın o aksi şeytan duru suyu boyuna bulandırsın! sana da her dakika makam değiştirtsin. Düşünüp kurduğun en güzel tuzakları bir anda bozan bu set tanımaz seli durdurmayı düşünmek, havanda su dövmektir. Onun için son lû-

tuf olarak bir kerecik daha bir denemeye girişelim. Herif yine şansımızı kırmaktan geri kalmazsa, artık razıyım, kendisine yardımı keseriz. ununla beraber rakîbi aradan çıkarabilirsek işimiz hiç de fena gitmiş olmaz. Yani Léandre nihayet takipten usanıp da meydanı bize bırakırsa. Evet, Kafamda gayet ustalıklı bir plân dönüyor. Şu her seferki engelle uğraşmaktan sakınabilsem parlak bir başarı bile vâdedebilirim. Bakalım nasıl olacak?

SAHNE II

LÉANDRE, MASCARILLE.

MASCARILLE. — Efendim, boşuna vakit kaybettim. Sizinki caymış.

LÉANDRE. — Evet, bana kendisi de anlattı. Ama dahası var: şu Mısır çingenelerinin kız kaçırması, şu baba diye İspanya'dan kalkıp buralara gelecek olan kibar zat hikâyesi, öyle duydum ki, halis dolaptan, oyundan, alaydan, uydurmadan başka bir şey değilmiş. Lélie bunlarla Célie'yi satın almamızı önlemek istemiş.

MASCARILLE. — Düzene bakın hele!

LÉANDRE. — Fakat Trufaldin bu güzel masala öyle kapılmış, bu basit hilenin oltasına öyle takılmış ki, kulağının bükülmesine meydan bile bırakmak istemiyor.

MASCARILLE. — Öyle ise kızı bundan sonra sımsıkı tutar. Artık bu hususta yapacak bir şey göremiyorum.

LÉANDRE. — Kız ilkin gözüme sadece sevimli görünmüştü. Halbuki şimdi kendisine bayılıyorum. Onu elde etmek için acaba son çareye başvursam mı? kaderini esirlikten çevirip nikâha bağlasam mı? Diye düşünüyorum.

MASCARILLE. — Demek onunla evlenebileceksiniz?

LÉANDRE. — Bilmem. Gerçi hayatında karanlık bir köşe yok değil. Fakat güzel huyu ile fazileti, kalbleri çekmeğe yeter.

MASCARILLE. — Fazileti mi dediniz?

LÉANDRE. — Ne o? Ne kemküm ediyorsun? Söylesene! Çabuk şu fazilet sözünü izah et!

MASCARILLE. — Efendim yüzünüz bir saniyede allak bullak oldu. Galiba sussam daha iyi edeceğim.

LÉANDRE. — Hayır, hayır; söyle.

MASCARILLE. — Peki öyle ise. Sizi çok sevdiğim için gözünüzü açmak isterim. Bu kız ...

LÉANDRE. — Devam et.

MASCARILLE. — Hiç de katı yürekli değildir. Sırasında üzmeden lûtufta da bulunur. İyi tarafını kollıyabilene karşı, inan olsun, taş kesilmez. Yapmacıklariyle faziletli görünmek isterse de görünüşe aldanmamalı. Bilirsiniz ki oldukça maldan anlar esnaftanım.

LÉANDRE. — Célie ha? ...

MASCARILLE. — Evet, onun iffeti halis yapmacıktan, dayanıksız bir fazilet gölgesinden başka

bir şey değildir. Bir keseden doğacak güneşle hemen dağılıverir. Tecrübesi de kolay.

LÉANDRE. — Ne diyorsun, yahu? Ben bunlara nasıl inanayım?

MASCARILLE. — İrade sizin efendim. Benim neme lâzım? Yok, yok, siz bana inanmayın, niyeti bozmıyarak şu fettan kızı alın, onunla evlenin. Bütün şehir baştan başa bu işe bayılsın; siz de bir orta malına sahip olun.

LÉANDRE. — Ne şaşılacak şey!

MASCARILLE, kendi kendine. — Zokayı yuttu. Aman cesaret! Sıkı tutarsa kuyruk acımızı çıkarmış olacağız.

LÉANDRE. — Evet, bu sözler beni âdeta vurdu, öldürdü.

MASCARILE. — Yok canım; demek ...

LÉANDRE. — Yürü sen postaya git; bana bilmem nerden bir paket gelecekti, bak. *(Yalnız bir müddet daldıktan sonra)* Kim aldanmazdı ki? şu herifin söyledikleri doğru ise Célie'nin yüzü kadar sahte bir yüz olamaz.

SAHNE III

LÉLIE, LÉANDRE.

LÉLIE. — Kederinizin sebebi ne olabilir acaba?

LÉANDRE. — Benim mi?

LÉLIE. — Evet, sizin.

LÉANDRE. — Hiç de kederim yok.

LÉLIE. — Ben pekâlâ görüyorum. Sebebi de Célie.

LÉANDRE. — Benim zihnim bu kadar ehemmiyetsiz şeye takılmaz.

LÉLIE. — Yok, onun hakkında büyük emelleriniz vardı ya! Ama, boşa çıkınca öyle söylemek lâzımgelir.

LÉANDRE. — Onun üstüne düşecek kadar budala olsaydım, bütün oyunlarınız bana vız gelirdi.

LÉLIE. — Hangi oyunlar?

LÉANDRE. — Canım biz hepsini biliyoruz.

LÉLIE. — Neyi?

LÉANDRE. — Tuttuğunuz yolu. Hem de baştan başa.

LÉLIE. — Muamma. Anlıyabilene aşkolsun.

LÉANDRE. — Siz istediğiniz kadar anlamamazlıktan gelin. Yalnız bana inanın da sizinle çekişmeğe tenezzül etmiyeceğim bir artık mal için korkuyu bırakın. Dokunulmamış güzelliğe bayılırsam da bir elden düşme için yanıp tutuşacak değilim.

LÉLIE. — Yavaş gel efendim!

LÉANDRE. — Vallahi çok sâfsınız! İşte yine söylüyorum: Onun, hiç korkmadan, peşine düşün. Hem kendinizi talihli de sayabilirsiniz. Güzelliğinin hiç de yabana atılamıyacağını teslim ederim. Fakat gerisi hep yabanındır.

LÉLIE. — Bu münasebetsiz sözleri keselim Léandre. Bana karşı istediğiniz gibi davranın ama

onun hakkında şu ağır hakaretten vazgeçin. Unutmayın ki taptığım kıza dil uzatılmasına ses çıkarmamağı en büyük alçaklık sayarım. Aşkınıza katlanmak benim için ona dokunacak bir söze katlanmaktan evlâdır.

LÉANDRE. — Ben bu dediklerimi yerinden duydum.

LÉLIE. — Bunu size kim söylediyse alçağın, ağzı karanın biridir. O kızın alnına leke sürülemez. Yüreğini iyice bilirim.

LÉANDRE. — Ama böyle bir dâvada Mascarille de işten anlar hâkimdir. Onu o suçlandırıyor.

LÉLIE. — O, ha?

LÉANDRE. — Ta kendisi!

LÉLIE. — Demek namuslu bir kızı edepsizce çekiştirmeğe yelteniyor. Aman güleyim bari! Sözünü geri alacağında bahse girerim!

LÉANDRE. — Ben de almıyacağında.

LÉLIE. — Allahallah böyle yalanları bana da söylerse dayaktan canını çıkarırım.

LÉANDRE. — Ben de bana söylediklerini inkâr ederse nefes aldırmaz, kulaklarını keserim.

SAHNE IV

LÉLIE, LÉANDRE, MASCARILLE.

LÉLIE. — Hah, tamam! İşte kendisi! Gel buraya, uğursuz köpek!

MASCARILLE. — Ne oluyoruz?

LÉLIE. — Seni fitne kumkuması, seni yılan dilli herif, seni! Célie'ye de diş geçirmeğe ve talih-

sizliği içinde parlamasını bilen eşsiz bir fazileti lekelemeğe kalkışırsın ha?

MASCARILLE, yavaşça Lélie'ye. — Durun; bu lâfları ben mahsus uydurdum.

LÉLIE. — Hayır, hayır; ben kaş göz etmeğe, ben alaya gelemem. Her şeye gözüm kör, kulağım sağırdır. Öz kardeşim de olsa hesap soracağım. Üstüne titrediğim bir sevgiliye dil uzatmağa kalkmak, beni yüreğimin en derin yerinden yaralamaktır. Bütün işaretlerin boş. Sen onun hakkında ne dedinse çabuk itiraf et!

MASCARILLE. — Allah, Allah; kavgaya bahane aramıyalım. Yoksa kaçarım.

LÉLIE. — Bir yere kımıldıyamazsın.

MASCARILLE. — Vay!

LÉLIE. — Söyle bakayım, itiraf et.

MASCARILLE, yavaşça Lélie'ye. — Yakamı bırakın yahu! Size bunun bir oyun olduğunu söylüyorum.

LÉLIE. — Çabuk ol! Ne dedindi? Dök ortaya!

MASCARILLE, yavaşça Lélie'ye. — Ne dedimse dedim canım; siz kızmayın.

LÉLIE, kılıcı eline alarak. — Öyle ise başka türlü söyletirim!

LÉANDRE, onu tutarak. — Hele durun, biraz hiddetinizi tutun.

MASCARILLE, kendi kendine. — Dünyada bununkinden akılsız bir kafa var mıdır acaba?

LÉLIE. — Bırakın, şundan hıncımı alayım!

LÉANDRE. — Onu yanımda döğmeğe kalkmak da biraz fazla.

LÉLIE. — Ne demek? Ben adamlarıma terbiyelerini veremez miyim?

LÉANDRE. — Hangi adamlarınıza?

MASCARILLE, kendi kendine. — Ah, yine başlıyor! Herif her şeyi anlıyacak.

LÉLIE. — Eşek sudan gelinceye kadar döğmek istediğim adamlarıma! Uşak benim değil mi yahu?

LÉANDRE. — Değil ya! O şimdi benim!

LÉLIE. — Acayip! Nasıl sizin?

LÉANDRE. — Basbayağı.

MASCARILLE, yavaşça Lélie'ye. — Durun, canım.

LÉLIE. — Hım! Ne saçmalıyorsun?

MASCARILLE, kendi kendine. — Ah tedbir düşmanı, ah! Ne işaret etsem anlamıyor. Her şeyimi bozacak!

LÉLIE. — Doğrusu rüya görüyorsunuz Léandre! Demek uşak benim değil. Siz benimle eğleniyor musunuz?

LÉANDRE. — O, bir kabahatinden dolayı sizin hizmetinizden kovulmamış mıydı?

LÉLIE. — Hiç haberim yok.

LÉANDRE. — Son derece kızıp, sırtına sopa yağdırmadınızdı ha?

LÉLIE. — Asla! Ben onu dayaktan geberteyim, kovayım ha... Léandre, ya siz benimle alay ediyorsunuz, ya o sizinle!

MASCARILLE, kendi kendine. — Habire söyle, uğursuz, habire söyle; halini sonra görürsün!

LÉANDRE, Mascarille'e. — Demek sopalar uydurma idi?

MASCARILLE. — Ne dediğini bilmiyor efendim. Aklı ...

LÉANDRE. — Yok, yok; bütün bu alâmetler, hakkında hiç de iyi şahitlik etmiyor. Doğrusu, ince bir oyun oynadığından şüpheleniyorum. Uydurmalarına gelince, onları sana bağışladım. Beni ne sebeple aldattığını anlayıp ayılmak ve yalancı gayretine kapılmışken, kendimi böyle ucuz kurtulmuş görmek, bana yeter de artar bile! Bunun adına kulağa küpe takmak derler. Allaha ısmarladık! Lélie, Allaha ısmarladık; çok yaşasın !

MASCARILLE. — Ha gayret oğlum! Bahtımız açık! Kılıcı çekip girişelim! Yerinde mi, değil mi aramıyalım! Suçsuzları tepeliyelim!

LÉLIE. — Senin Célie'yi kötülediğini söylemişti.

MASCARILLE. — Tabii siz de benim oyunumu düşünemediniz; onu hemen hemen sevdasından edip sizin ekmeğinize yağ süren gaflete göz yumamazdınız. Evet, açık yürekli idiniz; içinden pazarlıklı değildiniz. Biz kulpunu bulup bayın rakîbinin evine demir atarız; bu dolap tam sevgiliyi elimizi böğrümüzde bırakır. Biz rakîbin gönül aşı-elimizi böğrümüzde bırakır. Biz rakîbin gönül aşına soğuk su katmak isteriz; aslan hemen gelir, herifin gözünü açar. Kendisine boş yere işaret ederim, işin hile olduğunu anlatmağa çalışırım; hayır! Sonuna kadar burnunun doğrusuna gider ve her

şeyi meydana çıkarmadıkça rahat etmez. Lâf değil, kimseye ön vermiyen bir buluş kabiliyetinin büyük ve yüksek gayreti bu! Adam, alimallah saraylara lâyık, bulunmaz bir Hint kumaşı!

LÉLIE. — Ümitlerini suya düşürdüysem buna hiç şaşmam. Girişti̇ğin işlerden haberim olmadıkça daha böyle yüz halt edebilirim.

MASCARILLE. — Ederseniz kendinize edersiniz.

LÉLIE. — Hiç değilse kızmakta haklı olabilmen için bana niyetlerini biraz çıtlatmalısın. Ben işin dışında kaldıkça boyuna gafil avlanır dururum.

MASCARILLE. — Bana kalırsa, siz yaman bir kılıç eri olacakmışsınız. Her işte en münasebetsiz zamanı yakalayıp tedbirlerin altını üstüne getirmeği pek beceriyorsunuz.

LÉLIE. — Mademki olan oldu, artık onu düşünmemeliyiz. Rakîbim ne yapsa bana zarar veremez. Ben senin gayretlerine dayandıktan sonra ...

MASCARILLE. — Bu lâfları bırakalım da başka şeyden bahsedelim. Yoo, ben öyle kolay kolay yatışamam. Bütün öfkem burnumda. Bir kere hatırım hoş edilsin de içinizin eteşiyle yeniden ilgilenip ilgilenmiyeceğimi düşüneyim.

LÉLIE. — İş ona kaldıysa kolay. Söyle bakalım, kanıma mı, yoksa yumruklarıma mı ihtiyacın var?

MASCARILLE. — Adamın başında ne yeller esiyor, bilmem ki! Siz icabında keseden metelik

çıkarmaktansa kılıç çekmeğe hazır omuzdaşların hu-yundasınız.

LÉLIE. — Hadi söyle, senin için ne yapabilirim?

MASCARILLE. — Babanızın öfkesini muhakkak yatıştırmalı.

LÉLIE. — Eh, barıştık ya.

MASCARILLE. — Evet ama yalnız siz barıştınız. Ben, daha bu sabah sizin uğrunuza onu öldürmüştüm. Bu yorma, ona dokunur. Böyle şakalar onun gibi ihtiyarlara ağır gelir ve onları, hiç istemedikleri halde, yakın âkibetleri üzerinde kötü kötü düşündürür. Babalık, yaşlı ama, hayata çok bağlıdır. Bu hususta şaka götürmez. Üstüne kondurmaktan çekinir. Bana kızmış. Söylediklerine göre beni polisle aratıyormuş da. Eğer deliğe bir girersem ilk ağızda pek hoşlanıp sonra çıkarken üzülmekten korkarım. Uzun zamandan beri aleyhimde ne hükümler verilmedi! Zaten fazilet ne vakit hasetten kurtulabilmiş ki? Hele bu uğursuz devirde onu dokuz köyden kovuyorlar. Siz çabuk babanızı yumuşatmağa bakın.

LÉLIE. — Yumaşatırız canım. Ama sen de vâdini ...

MASCARILLE. — Biliyorum efendim! Bakacağız işte! *(Yalnız)* bu kadar yorgunluktan sonra biraz nefes alalım bari. Dalaverelerimize de bir müddet ara verip cadı gibi yolunmaktan uzak ka-

lalım. Léandre'ın şimdilik bize bir zararı dokunamaz. Célie de, düzene kuvvet, yerinde alıkondu ...

SAHNE V

ERGASTE, MASCARILLE.

ERGASTE. — Sana bir hizmette bulunmak, ehemmiyetli bir sırdan bahsetmek istiyordum. Aramadık yer bırakmadım.

MASCARILLE. — Hayrola?

ERGASTE. — Bizi bir dinliyen yok ya?

MASCARILLE. — Yok, yok.

ERGASTE. — Dostluğumuzun derecesi malûm. Senin niyetlerini de, bayının aşkını da biliyorum. Gözünüzü açın. Léandre, Célie'yi kaçırmağa hazırlanıyor. Her şeyi yoluna koyduğunu, bu günlerde mahalle kadınlarının akşamları maskara kılığında Trufaldin'e gittiklerini öğrenerek kendisinin de böyle bir tertiple eve girebileceğine aklı yattığını haber aldım.

MASCARILLE. — Yaa, öyle mi? Yeter. Ama o kadar sevinmesin. Ben onun avını çarçabuk ağzından almasını bilirim. Bu hamleye karşı ben de bir hamle yapayım da görsün ve kazdığı kuyuya kendi düşsün. O benim daha ne marifetlerim olduğunun farkında değil. Ne ise, sana uğurlar olsun. Öbür sefer seninle şöyle karşı karşıya bir içeriz. *(Yalnız)* Şimdi şu sevda plânında ne çıkar varsa kendimize çekmek ve ustalıklı, işitilme-

miş bir çevirme ile, tehlikeye düşmeden, talihi bir denemek lâzım. Eğer ben daha evvel davranmak üzere maskara kılığına girersem Léandre'ın karşımıza çıkamıyacağı muhakkak. Hele parsaya ondan önce konarsak o, davulu bizim için çalmış olur. Daha şimdiden duyulmuş görünen niyetiyle şüpheler hep kendi üzerinde toplanacak. Onun takibinden uzak kaldıktan sonra bizim için bu işte korkacak bir şey yok. Böylece hiç suya sabuna dokunmuyor ve komşunun pişirdiğini kendimize düşürmüş oluyoruz. Gecikmeden bir iki arkadaşa haber edeyim de kılıklarımızı değiştirelim. Ben nereden ne çıkacağını bilirim. Oturduğum yerden bir dakika içinde adam da bulurum, takım da. İnan olsun, ortaya ustalığımı koyuyorum. Hilenin türlüsünü bilirim. Anadan doğma kabiliyetlerini gizliyen soysuzların sırasına hiçbir vakit girmedim.

SAHNE VI

LÉLIE, ERGASTE.

LÉLIE. — Soytarı kılığına girerek kızı kaçırmak dâvasında ha?

ERGASTE. — Ona hiç şüphe yok. Adamlarından biri bana bu niyeti haber verince dakika geçirmeden koşup Mascarille'e her şeyi anlattım. O da şıp diye bir düzen kurarak bu oyunu bozmağa gitti. Şuradan geçerken size rasladığım için olup bitenden bahsetmeği vazife saydım.

LÉLIE. — Doğrusu bu haberle beni çok mem-

nun ettin. Var ol. Hizmetini karşılıksız bırakmam. Benim külhani onlara muhakkak bir külâh giydirir ama ben de işi ayrıca katmerlendirmek isterim. Ucu bana dokunan bir hâdisede kazık gibi dikilip duramam ya. Tam sırası işte. Beni görsünler de şaşırakalsınlar. Hay Allah lâyığımı versin! Yanıma hiç de ehemmiyetli bir silâh almamışım! Ama kim isterse çıksın karşıma! Âlâsından iki tane tabancam var. Kılıcım da mükemmel. Hey! Kimse yok mu orada? Bir şey söyliyeceğim!

SAHNE VII

TRUFALDIN, penceresinde, LÉLIE.

TRUFALDIN. — Ne var? Kim arıyor beni?

LÉLIE. — Bu akşam kapınızı iyi kapayın.

TRUFALDIN. — Neden?

LÉLIE. — Bazı adamlar soytarı kılığına girip size tatsız bir saygı göstermeğe gelecekler de ondan! Maksatları da Célie'yi kaçırmak!

TRUFALDIN. — Aman yarabbi!

LÉLIE. — Evet, şimdi nerede ise gelirler. Sakın ayrılmayın; pencereden her şeyi görebilirsiniz. Nasıl? Demedim miydi? Bakın, sökün ettiler. Aman, sesinizi çıkarmayın! Bunları gözünüzün önünde iki paralık etmek isterim. İpin ucunu kaçırmazsak iyi oyun seyredeceğiz.

SAHNE VIII

LÉLIE. TRUFALDIN, MASCARLLE, maskeli.

TRUFALDIN. — Hey, beni gafil avlıyacaklarını sanan, dalavereci maskaralar!

LÉLIE. — Nereye böyle, soytarılar? Biz de anlıyalım. Trufaldin, bunlara kapıyı açın da içeridеki kızla niyet tutuşsunlar! Kurban olayım, ne güzel şey şu! Aman ne de şirin duruşu var! Bir şey mi fısıldıyorsunuz, ha? Saygısızlık olmazsa maskenizi kaldırıp yüzünüzü görsem bari!

TRUFALDIN. — Haydi, düzenbazlar, aşağılık herifler, defolun buradan! Alçaklar! Sayın bay, size de çok teşekkür ederim. Uğurlar olsun.

LÉLIE, Mascarille'in maskesini çıkararak. — Vay, Mascarille! Sen misin?

MASCARILLE. — Yok, başkası!

LÉLIE. — Hay başıma gelenler! Balta yine taşa geldi! Bizimki de ne talih! Ama seni bu kılığa sokan gizli sebepleri bilmedikçe ben işi nasıl keşfedebilirdim? Şu maskenin altında sana hiç düşünmeden, bu oyunu oynamış olmakla çok üzgünüm. Haklı öfkeni görerek, vallahi, kendi kendime yüz sopa çekesim geliyor!

MASCARILLE. — Allaha ısmarladık yüksek zekâ, eşi bulunmaz icat kudreti!

LÉLIE. — Eyvahlar olsun! Ya şimdi bu kızgınlıkla bana yardımı kesersen ben hangi kapıya başvururum?

MASCARILLE. — Cehennem kapısına!

LÉLIE. — Of! Eğer yüreğin bana karşı demir veya tunca dönmediyse gafletimi bir kerecik

daha bağışlayıver. Bunun için ayaklarına kapanmam lâzımsa, bak ...

MASCARILLE. — Aman efendim! Arkadaşlar! Hadi gidelim! Peşimizden geliyorlar galiba.

SAHNE IX

LÉANDRE ve yanındakiler, hepsi de maskeli; TRUFALDIN.

LÉANDRE. — Gürültü yok! İhtiyatlı davranalım.

TRUFALDIN. — Ne oluyor? Bu soytarılar bütün gece kapımdan ayrılmıyacaklar mı? Baylar, boşuna nezleye tutulmayın. İşiniz mi yok, Allahınızı seversenız? Célie'yi kaçırmak için vakit biraz gecikmiştir. Kız, bu gecelik, kendisini affetmenizi diliyor. Yatağına girmiş olduğundan sizinle konuşacak vaziyette değil. Sizin hesabınıza üzüldüm doğrusu. Fakat kendisi için katlandığınız zahmete karşı size şu misk kokuları kutusunu hediye ediyor.

LÉANDRE. — Vay, vay, vay! Pek de pis kokuyor. Üstüm, başım bitti! Çocuklar, foyamız meydana çıkmış! Şu taraftan sıvışalım!

PERDE IV

SAHNE I

LÉLIE, Ermeni kılığında, MASCARILLE.

MASCARILLE. — Aman, kıyafetinize bayılsınlar!

LÉLIE. — Kesilen ümidimi bu sözünle yeniden canlandırıyorsun.

MASCARILLE. — Benim zaten öfkem çok sürmez. Boş yere kızar, bağırır, çağırırım; sonra yine dayanamam.

LÉLIE. — İnan ki bir gücüm yetse sana mürüvvet ne imiş gösterirdim. Bir dilim ekmekten başka bir şeyim kalmasa da...

MASCARILLE. — Bırakın canım! Şimdi şu yeni teşebbüste nasıl davranacağımızı düşünün. Bu sefer de bir budalalık ederseniz artık haberim yoktu diyemezsiniz. Bu oyundaki rolünüz ezbere bilinmeli.

LÉLIE. — Fakat Trufaldin seni nasıl yanına aldı?

MASCARILLE. — Yalancıktan bir işgüzarlıkla babacanın gözünü boyadım. Telâş içinde gidip kendisine, tetik davranmazsa, gafil avlanacağını söy-

ledim. Bir mektupla önceden o kadar uydurma bir soya nispet edildiğini gördüğü kıza birkaç taraftan nişan alındığını, işe biraz beni de karıştırmak istediklerini, fakat benim oyundan el çektiğimi ve onun hesabına gayrete gelerek tedbir alması için haber vermeğe koştuğumu anlattım. Oradan ahlâkçılığa geçerek etrafımızda daima görülen düzenbazlar hakkında uzun uzadıya söze giriştim. Kendime kalırsa dünyadan ve onun yakışıksız hayatından bıktığımı, artık ruhumun selâmeti için çalışmak, hayhuydan kaçıp uzun müddet namuslu bir adamın yanında huzura kavuşmak istediğimi, uygun bulursa kalan ömrümü onun yanında geçirmekten başka bir dileğim olamıyacağını, bana çok yakınlık duyurduğunu, hizmet için aylık düşünmedikten başka gerek babamdan kalmış, gerek alnımın teriyle kazanılmış bir iki şeyi de onun emin ellerine teslim edeceğimi ve bir gün Hakkın emri yerine gelirse mirasımı bile yalnız ona bırakmayı kurduğumu dizip döktüm. Adamın kalbini kazanmanın asıl yolu buydu. Ben emelinize kavuşmanız için başvurulacak hileleri sevgilinizle kararlaştırmak üzere ikinizi gizlice buluşturmak isterken, o, bunun açıktan olmasına kendisi kapı açtı. Tuttu ölen oğlunu bu gece rüyasında geri dönmüş gördüğünü anlattı. Bu hususta bana söylediği, benim de üzerine hemen bir dolap kurduğum hikâye şu...

LÉLIE. — Yeter yahu! Hepsini biliyorum. İki defa dinlettin.

MASCARILLE. — Evet ama üç defa da dinletsem, yine aklınızdan çıkabilir.

LÉLIE — Fakat bu kadar uzatmaya zor dayanıyorum.

MASCARILLE — A! Hızlı koşmıyalım da ayağımız sürçmesin! Ne yapalım? Kafanız biraz kalın. Şu hikâyeyi iyice belleyin. Vaktiyle Trufaldin, Napoli'den kaçmış. O vakit adı Zanobio Ruberti imiş. Aslında etliye sütlüye karışır adam değilmiş, ama şehirde kargaşalık çıkmasına sebebolan bir hâdisede nasılsa şüphe altında kalmış; bir akşam oradan gizlice savuşmağa mecbur olmuş. Bir müddet sonra, memlekette bıraktığı karısı ile pek küçük bir kızının öldüklerini haber almış. Bu büyük kederle varını yoğunu ve soyunun tek ümidi, Horace adındaki oğlunu toparlayıp başka bir yere götürmek istemiş. Oğlunu, daha iyi okusun diye, küçükten Albert isminde bir öğretmenle Bologna'ya göndermişmiş. Oraya mektup yazmış. Fakat buluşmak için gösterdiği yere tamam iki sene kimse gelmemiş. Nihayet onların da öldüğüne hükmetmiş ve bu memlekete gelerek şimdiki adını almış. On iki senedir ne Albert'den, ne de oğlu Horace'ten küçük bir iz bulabilmiş. İşte, kabataslak, hikâye bu. İşimizde temel olsun diye tekrar ettim. Şimdi siz bunların ikisini de Türkiye'de sapasağlam görmüş bir Ermeni tüccarı olacaksınız. Eğer adamın rüyası üzerine onları diriltmek için böyle bir vesile seçtimse bunda bir acayiplik yoktur. Çünkü korsanlar tarafından denizde tutulup on beş, yirmi sene kaybolmuş sanıldıktan sonra tam zamanında evlerine yollanmış kimseler çoktur. Ben bu çeşitten

yüz hikâye bilirim. Biz de fazla doluya boşa koymağa kalkmadan bundan faydalanalım. Ne çıkar sanki? Siz onların başına geleni kendilerinden dinlemiş, bedellerini verip kurtulmalarına yardım etmiş olursunuz. Ancak mühim bir iş, sizi daha önce yola çıkarmış bulunur. Horace da size, durumundan haber almış olduğu babasını görmenizi söyler. Sizin de bu babanın evinde birkaç gün onların gelişini beklemeniz icabeder. Zaten biraz evvel uzun uzun ders vermiştim.

LÉLIE. — Bu tekrarlar hep lüzumsuz. Zihnim, daha başında, bütün işi kavramıştı.

MASCARILLE. — Gidip ben ilk kancayı takayım.

LÉLIE. — Mascarille, bak, bir nokta keyfimi kaçırıyor. Ya adam bana oğlunun biçimini sorarsa?

MASCARILLE. — Doğrusu büyük zorluk! Onun, oğlunu küçükten beri görmediğini bilmiyor musunuz? Sonra zaman ve esirlik çocuğun yüzünü baştan başa değiştirmiş olamaz mı?

LÉLIE. — Doğru. Fakat ya beni gördüğünü hatırlarsa o vakit ne yapayım? Söyle.

MASCARILLE. — Artık aklınızda bir şey tutamaz mı oldunuz? Daha demin söyledik. Sizi ancak bir lâhza gördüğü için hayaliniz kafasında yer edememiştir. Sonra saç, sakal ve kıyafet insanı büsbütün başkalaştırır.

LÉLIE. — Çok güzel. Ama dur, Türkiye'nin neresiydi o yer?

MASCARILLE. — Canım, Türkiye yerine Berberistan da olsa zarar yok diyorum size.

LÉLIE. — Hayır, kendilerini görmüş bulunacağım şehrin adını soruyorum.

MASCARILLE. — Tunus. Adam galiba akşama kadar yakamı bırakmıyacak. Tekrara lüzum yok diyor ama şu şehri hiç değilse on iki kere söyledim.

LÉLIE. — Haydi git işine artık; bana fazlası lâzım değil.

MASCARILLE. — Bu sefer olsun tedbirli davranın. Kendinizi idare edin. Akla yelken etmeyin.

LÉLIE. — Amma da korkaksın ha! Sen işi bana bırak.

MASCARILLE. — Horace Bologna'da okuyordu. Trufaldin Napoli'de iken Zanobio Ruberti idi. Öğretmen Albert ...

LÉLIE. — Eee! Baş ağrıttın artık. Ben senin gözünde budalanın biri miyim yoksa?

MASCARILLE. — Yok, o değil, estağfurullah; ona yakın bir şey.

LÉLIE, yalnız. — Bir hizmeti dokunamadığı zaman köpek gibi yaltaklanır. Fakat şimdi nasıl bir yardımda bulunduğunu bildiği için teklifsizliği bu dereceye vardı. Neyse, bakışı beni kul, köle eden o güzel gözlerin nuriyle yakından aydınlanmama bir şey kalmadı. Birazdan o periye gönlümün derdlerini ateşten bakışlarımla doğrudan doğruya anlatabileceğim. Ve inşallah beklediğim cevabı da ... Aman geliyorlar.

SAHNE II

TRUFALDIN. LÉLIE, MASCARILLE.

TRUFALDIN. — Bahtımı açtın, sana şükürler olsun Yarabbi!

MASCARILLE. — Hayal kurmak, rüya görmek, size vergi imiş meğer. Siz rüyaların yalan olduğunu yalanlıyorsunuz.

TRUFALDIN, Lélie'ye. — Size saadetimin müjdecisi desem yeridir bayım; minnetimi nasıl göstersem? Ne yapsam, bilmem ki?

LÉLIE. — Bunlar fazla şeyler efendim; rica ederim, bırakın.

TRUFALDIN, Mascarille'e. — Ben bir yerde bu Ermeni'ye benzer birini gördüm galiba.

MASCARILLE. — Bu söylediğim adamdır. Fakat bazan şaşılacak benzeyişlere de raslanır.

TRUFALDIN. — Demek siz, ümidimin temeli olan oğlumu gördünüz?

LÉLIE. — Evet, bay Trufaldin; dünyanın en neşeli çocuğu.

TRUFALDIN. — Size hayatını anlattı, benden epiy bahsetti mi?

LÉLIE. — Belki on bin defadan fazla.

MASCARILLE. — Yok, biraz eksik olacaktı sanırım.

LÉLIE. — Sizi, yüzünüzle, tavrınızla, tıpkı şu gördüğüm gibi tarif etmişti.

TRUFALDIN. — Nasıl olur? Beni yedi yaşın-

dan sonra görmediydi. Aradan bu kadar zaman geçince yüzümü öğretmeni bile zor tanır.

MASCARILLE. — Efendim, kandır bu, elbette kaynar. Baba yüzü hatırda kalır.

TRUFALDIN. — Yeter. Nerede bıraktınız onu?

LÉLIE. — Türkiye'de, Turin'de.

TRUFALDIN. — Turin'de mi? Fakat bu şehir galiba Piémont'dadır.

MASCARILLE, kendi kendine. — Hey boş kafa! *(Trufaldin'e)* Efendim, anlamadınız. Tunus demek istiyor.Oğlunuzu bıraktığı yer de orası. Yalnız bütün Ermenilerin bir âdetleri, kulağımıza çok fena çarpan bir dil kusurları vardır. Her sözde nus'u rin'e çevirirler. Tunus diyecekleri yerde ağızlarından Turin çıkar.

TRUFALDIN. — Doğru anlamak için bunu bilmeliymiş. Ey, babasını bulmanız için size ne yol gösterdi?

MASCARILLE, kendi kendine. — Bak, cevap veriyor mu? *(Aldığı vaziyetlere bakan Trufaldin'e)* Bir eskrim dersini tekrar ediyordum. Vaktiyle bu oyunda kimse karşıma çıkamazdı. Yüzlerce salonda kılıç çatıştırdım.

TRUFALDIN, Mascarille'e. — Şimdi öğrenmek istediğim bu değil. *(Lélie'ye)* Benden bahsederken size ne ad verdi?

MASCARILE. — Ah, bay Zinobio Ruberti! Şu Allahın lûtfuna bakın!

LÉLIE. — İşte asıl adınız bu, öteki iğreti imiş.

TRUFALDIN. — Size nerede doğduğunu söylemişti?

MASCARILLE. — Napoli güzel bir yer olsa gerek. Ama siz orayı herhalde hiç sevmezsiniz.

TRUFALDIN. — Sen lâfa karışmadan duramaz mısın?

LÉLIE. — Alnının yazısı Napoli'de okunmağa başlamış.

TRUFALDIN. — Onu, küçükten, kiminle nereye göndermişim?

MASCARILLE. — Şu zavallı öğretmen Albert çok cevherli adammış doğrusu. Eline emanet ettiğiniz çocuğu ta Bologna'dan beri bırakmamış.

TRUFALDIN. — Ey, ama ...

MASCARILLE, kendi kendine. — Bu yarenlik daha sürerse mahvolduk.

TRUFALDIN. — Başlarına geleni sizden öğrenmek isterdim. Acaba kader beni hangi gemide ...

MASCARILLE. — Nedir bilmem, boyuna esniyorum. Fakat, bay Trufaldin, bu yabancı bayın karnı aç olacağını düşünmüyor musunuz? Vakit de gecikti.

LÉLIE. — Hayır, canım yemek istemiyor.

MASCARILLE. — Yok, yok; acıkmışsınızdır.

TRUFALDIN. — İçeri buyurun öyle ise.

LÉLIE. — Önce siz buyurun da.

MASCARILLE, Trufaldin'e. — Efendim, Ermenistanda ev sahipleri teklifsiz davranırlar. *(Trufaldin evine girdikten sonra Lélie'ye)* Yazıklar olsun! İki lâkırdı bulamadınız!

LÉLIE. — İlk ağızda beni şaşırttı, fakat artık korkma. Aklımı başıma topladım. Sözün arkasını muhakkak getiririm.

MASCARILLE. — İşte işin farkında olmıyan rakibimiz.

SAHNE III

ANSELME, LÉANDRE.

ANSELME. — Léandre, durun da söyliyeceklerimi dinleyin. Bunları ömrünüzün rahat ve şerefli geçmesi için söylüyorum. Kız babası olarak değil, sizin iyiliğiniz için, size babalık etmek için söylüyorum. Ne sizi pohpohlamak, ne de sizden bir şey gizlemek isterim. Böyle bir meselede tıpkı kendi soyumdan bir kimseye karşı yapılmasını istediğim şekilde açık yürekle, temiz niyetle hareket ediyorum. Herkesin bir gece içinde patlak veren aşkınıza ne gözle baktığını biliyor musunuz? Dünkü teşebbüsünüze her tarafta ne dediklerinin, ne kahkahalar attıklarının farkında mısınız? Şuralarda bir Mısır çingenesini, en dürüst işi dilencilik olan bir postalı karı diye seçmenizdeki acayipliğe ne hüküm verildiğini öğrendiniz mi? Bu rezalete kendi adım da karıştığı halde daha ziyade sizin adınıza utandım. Kızımın nişanlısı olduğunuza göre, ona hakaret

etmeniz beni ne hale sokar? Bayağılaşmayın Léandre! Körlüğünüzü azıcık görün. Akıl her zaman başta olmaz ama, akılsızlığın neresinden dönülse kârdır. İnsan yalnız güzellikten başka çeyiz aramazsa düğünün arkasından pişmanlık gelir. En güzel kadın bile sefadan sonraki kanıksamayı pek önliyemez. Tekrar ediyorum; bu delikanlılıklar, bu gençlik ateşleri, bu kapılışlar, bize ilkin birkaç hoş gece geçirtir ama, böyle bahtiyarlık sürekli değildir. Hevesimiz azalınca iyi gecelerden kötü günler doğar. Gaileler, üzüntüler, sıkıntılar bundan gelir. Babalar bu yüzden kızıp oğullarına miras bırakmazlar.

LÉANDRE. — Bütün söylediklerinizde daha evvel benim de aklımdan geçmiyen bir şey yok. Bana, hiç lâyık olmadığım halde, vermek istediğiniz büyük şerefe neler borçlu olduğumu biliyorum. Karşısında yenildiğim kuvvete rağmen kızınızın meziyet ve faziletlerini de görüyorum. Onun için bir gayret gösterip ...

ANSELME. — Şu kapı açılıyor. Aman uzaklaşalım. İçinden sizi avlıyacak gizli bir zehir çıkmasın.

SAHNE IV

LÉLIE, MASCARILLE.

MASCARILLE. — Böyle katmerli budalalıklar yapmakta devam ederseniz yakında foyamız meydana çıkar.

LÉLIE. — Senden ömrüm oldukça azar mı

işiteceğim? Sanki neyimden şikâyet edebilirsin? Sonraki sözlerimi hep yerinde söylemedim mi?

MASCARILLE. — Doğrusu maşallah. Misali de zındık dediğiniz Türklerin aya, güneşe taptıklarını yeminlerle temin etmek. Haydi bunu geçelim. Fakat asıl sinirimi oynatan şey, aşkınızla âdeta kendinizi unutmanız. Célie'nin karşısında bu aşk, harlı bir ateşle kabaran ve kenarlarına kadar dolup dört tarafından taşan bir tencereye döndü.

LÉLIE. — İnsanın kendini bundan da fazla tutması mümkün mü? Onunla doğru dürüst konuşmadım bile

MASCARILLE. — Orası öyle ama iş konuşmamakla bitmez ki. Hareketlerinizle topu topu bir yemekte başkalarının bir senede yapamıyacağı kadar şüpheye yer verdiniz.

LÉLIE. — Nasıl?

MASCARILLE. — Nasıl mı? Herkes de gördü. Trufaldin'in kızını da oturttuğu sofrada gözlerinizi ondan ayırmadınız. Kızarıp bozarmış, aygın baygın, göz süzdünüz. Önünüze konan yemeğe hiç dikkat etmediniz ve yalnız o içerken susadınız. Hem bardağı daha elinde iken kaparak çalkalamadan, birazını dökmeden, artığını içtiniz. Üstelik de onun dudaklarının dokunduğu taraftan içmeye bilhassa dikkat ettiniz. Onun nazik eliyle dokunduğu veya ısırdığı ekmek parçalarını, fareye atılan kediden daha hızla kaptınız ve bir solukta yuttunuz. Sonra bütün bunlar yetmemiş gibi ayaklarınız masanın altında mekik dokudu. Öyle ki hürmetlice iki tek-

me yiyen Trufaldin hiç suçu almıyan iki köpeği iki defa dövdü. Hayvancağızlar cesaiet etseler size saldıracaklardı. İşte iyi davranmanız bu. Bense sıkıntıdan boğulacaktım. Soğuğa rağmen hâlâ terliyorum. Gülle oyununda attığı güllenin arkasından eğilip doğrulup bakan bir oyuncu gibi gözlerimi sizden ayırmadan her hareketinize mâni olmağa çalışarak karşınızda kıvrandım, durdum.

LÉLIE. — Hey Yarabbi! Ne tatlı duygularla yapıldığını dünyada bilemiyeceğin şeyleri ne de kolay yere vuruyorsun! Bununla beraber bana hükmeden aşka kaışı koymağa çalışacağım. Tâ ki bir kere olsun hoşuna gideyim. Artık...

SAHNE V

LÉLIE, MASCARILLE, TRUFALDIN.

MASCARILLE. — Horace'ın başına gelen lerden bahsediyorduk.

TRUFALDIN, Lélie'ye. — Âlâ. Yalnız müsaade ederseniz şunun kulağına bir şey söyliyeyim.

LÉLIE. — Rica ederim; müsaade sizin. *(Lélie uzaklaşır).*

TRUFALDIN. — Bana bak; şimdi ne yaptım biliyor musunuz?

MASCARILLE. — Hayır; söylerseniz şüphe yok, hemen öğrenirim.

TRUFALDIN. — Aşağı yukarı iki yüz senelik ulu ve sağlam bir meşeden güzel bir dal kestirdim. Hani münasip kalınlıkta olmasına bilhassa

dikkat edilmiş bir dal. Sonra hemen bundan özene bezene şöyle ... evet, şu boyda bir sopa yaptırdım. Bir ucu ince ama sırta indirmek için fikrimce otuz meyva sırığından daha elverişli. Çünkü ele uygun, yaş, ağır ve budaklı bir şey.

MASCARILLE. —Fakat, rica ederim, kime bu hazırlık?

TRUFALDIN. — Evvelâ sana. Sonra da bir türlü söyleyip öbür türlü davranan şu düzembaza; uydurma bir hikâye ile evime giren şu sahte bezirgân Ermeni'ye.

MASCARILLE. — Ne? Demek inanmıyorsunuz ki ...

TRUFALDIN. — Hiç tevil arama. Bereket versin hilesini kendisi açığa vurdu. Elini tutup Célie'ye böyle sudan bir bahane ile sırf onun için gelmiş olduğunu söylerken görüldü. Evlâtlığım Jeannette. o farkına varmadan her şeyi kelimesi kelimesine duymuş. Adam bir şey dememişse de ben senin onunla birlik olduğundan hiç şüphe etmiyorum, uğursuz!

MASCARILLE. — Vallahi günahıma giriyorsunuz. Maksat sizi oyuna getirmekse adamın bu masalla evvelâ beni aldattığına inanın.

TRUFALDIN. — Bana doğru söylediğini isbat etmek ister misin? Benimle el ele ver. Şu sahtekârı evire çevire bir pataklayıp kovalım. Sen de temize çıkmış ol.

MASCARILLE. — Hayhay, hazırım. Herifin

tozunu silkelim. Bu işte hiç parmağım olmadığını görün. *(Kendi kendine)* Sen de, Ermenistanlı bay, bir ıslan da öyle her şeyi bozmayı anla!

SAHNE VI

LÉLIE. TRUFALDIN, MASCARILLE.

TRUFALDIN, kapısını çaldıktan sonra Lélie'ye. — Demek siz, yalancı bay, namuslu bir adamı aldatmağa ve ona oyun etmeğe kalkışırsınız ha?

MASCARILLE. — Onun evine kolayca girmek için oğlunu gurbette görmüş gibi yaparsınız ha?

TRUFALDIN, Lélie'ye vurur. — Haydi, durayım deme, defol!

LÉLIE, vurmaktan geri kalmıyan Mascarille'e. — Ah, alçak!

MASCARILLE. — İşte düzenbazları ...

LÉLIE. — Ah haydut!

MASCARILLE. — Burada böyle tımar ederler. Aklınızdan çıkmasın.

LÉLIE. — Ne demek? Ben ...

MASCARILLE, onu sürerek ve boyuna döverek. — Savulun, savulun diyorum size! Yoksa tepelerim!

TRUFALDIN. — Aman pek bayıldım. Gir içeri artık.

LÉLIE, geri gelerek. — Bir uşak bana böyle açıktan açığa hakaret etsin! Hiç bu hainin efen-

disine bu kadar küstahça el kaldıracağı akla gelir miydi?

MASCARILLE, Trufaldin'in penceresinde. — Sırtınızın hatırını sorabilir miyiz?

LÉLIE. — Nasıl? Hâlâ mı benimle böyle konuşmıya dilin varıyor?

MASCARILLE. — Ne yapalım? Jeannette'i görmememin ve boyuna boşboğazlık etmenin sonu budur. Ama bu sefer hiç kızmadım. Size bağırıp çağırmıyor, söylenmiyorum. Kabahatınız büyükse de hesabını ellerim sırtınızda temizledi.

LÉLIE. — Ah! Bu alçaklığın acısını çıkaracağım!

MASCARILLE. — Bütün bunlara siz sebep oldunuz.

LÉLIE. — Ben mi?

MASCARILLE. — Eğer şaşkın olmasaydınız sevgilinizle konuşurken arkanızda Jeannette'i görürdünüz. Keskin kulağiyle işi öğrendi.

LÉLIE. — Célie'ye söylediğim bir tek sözü de duymuşlar ha?

MASCARILLE. — Ya bu acele kovuluşa ne mâna verdinizdi? Siz kendi gevezeliğiniz yüzünden kapı dışarı edildiniz. Çok piket oynayıp oynamadığınızı bilmem ama ıskartalarınız dehşet!

LÉLIE. — Hey talihsiz başım, hey! Ama ya senin beni kovmana ne diyelim?

MASCARILLE. — Dünyada bundan daha isabetli bir şey yapmadım. Böylece hiç değilse hi-

leyi tertiplemiş veya sizinle birleşmiş olmak şüphesini önledim.

LÉLIE. — O halde yavaş vuracaktın.

MASCARILLE. — O da budalalık olurdu. Çünkü Trufaldin'in gözü bende idi. Sonra hazır vesile bulmuşken öfkemi aldığıma üzülecek değildim. Hâsılı olan oldu. Şimdi sırtınıza keyifli keyifli indirdiğim yumrukları gerek doğrudan doğruya, gerek dolayısiyle benden çıkarmağa kalkışmıyacağınızı bilsem neler yapmazdım. Sizi, vaziyetimden istifade ederek, iki gece geçmeden meramınıza eriştirirdim.

LÉLIE. — Hareketin çok hoyratça olsa da böyle va'de canım kurban!

MASCARILLE. — Söz veriyorsunuz demek?

LÉLIE. — Evet, veriyorum.

MASCARILLE. — Hepsi bu kadar değil. Ben neye girişirsem girişeyim, dünyada karışmıyacağınıza da söz verin.

LÉLIE. — Öyle olsun.

MASCARILLE. — Sözünüzde durmazsanız, sıtma nöbeti yine gelir ha!

LÉLIE. — Sen de sözünü tut, beni sıkıntıdan kurtar.

MASCARILLE. — Haydi gidip şu elbiseyi çıkarın. Sırtınızı da yağlayın.

LÉLIE, yalnız. — Peşimi bırakmıyan talihsizliğin başıma belâ üstüne belâ getirmesi reva mı?

MASCARILLE, Trufaldin'in evinden çıkarak. — Vay, daha gitmediniz mi? çabuk buradan çıkın!

Hiçbir şeye karışayım demeyin. Mademki ben sizin hesabınıza çalışıyorum; bu size yeter. Benim plânıma en küçük bir yardım bile istemem. Oturun oturduğunuz yerde.

LÉLIE, çıkarken. — Anladık canım, otururuz.

MASCARILLE, yalnız. — Bakalım şimdi ne düzen kuracağız?

SAHNE VII

ERGASTE, MASCARILLE.

ERGASTE. — Mascarille, senin düşündüklerini altüst edecek bir haber getirdim. Şu dakikada Trufaldin'in evine, sıska bir kocakarıyla beraber, bir çingene delikanlısı geldi. Ama esmer değil. Bu imtiyazına oldukça güvendiği de görülüyor. Sizin istediğiniz cariyeyi satın alacak. Pek iştahlı müşteriye benziyor.

MASCARILLE. — Şüphe yok, bu, Célie'nin bahsetmiş olduğu âşıktır. Dünyada şu bizim talihimizden daha kötüsü var mıdır acaba? Derdin birinden kurtulup birine çatıyoruz. Léandre'ın işin peşini bırakmak üzere bulunduğunu ve bizimle artık uğraşmıyacağını öğrenmemiz nafile olmuş. Babasının hiç beklenmezken, gelerek teraziyi Hippolyte tarafına eğmesi, nüfuzu ile her şeyi değiştirmesi ve bugünden tezi yok deyip nikâha kalkışması boşa çıktı. Çünkü rakibin biri ortadan çekilirken daha beteri gelip kalan ümidimizi de kırıyor. Bununla bera-

ber sanatımın gayet ustalıklı bir hamlesiyle onların gidişini geciktirebileceğimi umarım. Böylece şu belâlı işi bitirmek için çalışmağa zaman bulurum. Şimdi, büyük bir hırsızlık olmuş. Kim yapmış? Belli değil. Bu herifler zaten sağlam ayakkabı sayılmazlar. Sudan bir şüphe üzerine pekâlâ bizimki bir iki gün göz altına alınabilir. Bu gibi şeylere can atan, adalet düşkünü zaptiyeler tanırım. Birkaç kuruş elde etmek hırsiyle körü körüne girişmiyecekleri iş yoktur. En günahsızın bile kesesini suçlu çıkarırlar ve sızdırır dururlar.

PERDE V

SAHNE I

MASCARILLE, ERGASTE.

MASCARILLE. — Ah köpek! Ah azgın köpek! Beyinsiz kerata! Seni bütün ömrümüzce mi çekeceğiz?

ERGASTE. — Evet, bayın kendi ayağiyle gelip kurduğun düzeni bozmasaydı, her şey yolundaydı. İşgüzar zaptiye çavuşu Balafré'nin himmetiyle herifi deliğe tıkmışlardı. Fakat seninki bütün ümidini kaybetmiş gibi: «Ben namuslu bir adamın süründürülmesine dayanamam! Günahsız olduğu halinde belli. Ona kefilim!» diye kıyameti kopardı. Herifi salıvermiyecek oldular. Bekçilere öyle bir saldırdı ki, adamcağızlar tatlı canlarının korkusiyle şu dakikada belki hâlâ kaçıyorlardır. Hem de her biri, arkasından bir Lélie'nin koştuğunu sanarak.

MASCARILLE. — Çingenenin çoktan oraya gidip kendisini gözdesinden etmeğe çalıştığını bilmez ki hain.

ERGASTE. — Benim işim var. Kalamıyacağım. Allaha ısmarladık.

MASCARILLE. — Evet, bu son marifete pek

şaştım. Sanki herifin içindeki oyun bozan şeytan bana meydan okumaktan zevk alıyor. Kendisini de, vücudu nerede zarar verebilecekse oraya yetiyor. Hem sankisi, filânı yok, bu muhakkak böyle. Ama ben de, bütün uğursuzluklara rağmen ipin ucunu bırakmıyacağım. Bakalım kim üstün gelecek? O şeytan mı, yoksa ben mi? Célie biraz bizim akılda. Gitmekte hiç gözü yok. Bu fırsattan istifadeye çalışayım. Aman, geliyorlar. Haydi iş başına! Şu döşeli dayalı ev, hesabıma elverir. Onu istediğim gibi kullanabilirim. Talih yardım ederse her şey yoluna girer. Oraya benden başka karışan yok. Anahtarı da cebimde. Hey Allahım! Az zamanda ne işler oluyor. Ve bir düzembaz kaç kılığa giriyor.

SAHNE II

CÉLIE, ANDRÈS.

ANDRÈS. — Célie, bilirsiniz ki gönlümün nasıl yanıp tutuştuğunu size ispat için yapmıyacağım şey yoktur. Küçük yaşımda Venedik'te iken muharebelerde cesaretimi oldukça takdir ettirmiştim. Öğünmek gibi olmasın ama bir gün orada hizmetlerimle büyücek bir yere geçebilirdim. Halbuki sizin için her şeyi unuttum. İçim birdenbire değişti. Bu değişiklik çabucak ben tutkununuzu da sizinkiler arasına katıverdi. Ne bin türlü dert, ne de sizin aldırış etmemeniz beni bağlılığımdan ayırabildi. Nihayet kader hiç ummadığım kadar uzun bir zaman beni sizden ayırdı. Size kavuşmak için ne vak-

timi esirgedim, ne de emeğimi. Nihayet ihtiyar çingene karısını bularak, sabırsızlık hafakanları geçire geçire, başınızdan geçenleri öğrendim. Hemen bu esaret zincirlerini kırmağa koştum. Artık ağzınıza bakıyor, emirlerinizi bekliyorum. Sizinse gözlerinizde sevinç parlıyacağı yerde halinizde donuk bir keder görülüyor. Eğer bir kenara çekilmekten hoşlanırsanız, Venedik'te ikimizi de yaşatacak kadar malım var. Muharebelerde elime ganimetler geçmişti. Yok eskisi gibi yine benim peşinize düşmem lâzımsa ona da hazırım. Gönlüm, nasıl olursa olsun, yanınızda bulunmaktan başka bir emel güdemez.

CÉLIE. — Bana karşı fedakârlığınız meydanda. Bunu bilmemek nankörlük olur. Yüzüm bu hususta, hiç de kalbimi aksettiremiyor. Orada ancak çektiğim baş ağrısının izini görüyorsunuz. Eğer azıcık hatırım varsa yolculuğumuzu üç dört gün geri bırakalım. Şu ağrı geçsin.

ANDRÈS. — Yol, istediğiniz kadar sonraya kalsın. Bütün dileğim sizi memnun etmekten başka bir şey değil. Dinlenmeniz için bir ev arıyalım. İşte şu ilân tam zamanında karşımıza çıkıyor.

SAHNE III

MASCARILLE, CÉLIE, ANDRÈS.

ANDRÈS. — İsviçreli bay, bu ev sizin mi?

MASCARILLE. — Ben hizmete hazır.

ANDRÈS. — Nasıl, rahat edebilecek miyiz?

MASCARILLE. — Elbet, yabancılar için var döşekli dayaklı odalar. Ama istemez kötü kişi.

ANDRÈS. — İnşallah eviniz pürüzsüz bir yerdir?

MASCARILLE. — Siz yeni geldi galiba memlekette. Suratınızdan ben öyle anlıyor.

ANDRÈS. — Evet.

MASCARILLE. — Bayan, bayla var evlenmek?

ANDRÈS. — Nasıl?

MASCARILLE. — Yani, karı, kızkardeş filân?

ANDRÈS. — Hayır.

MASCARILLE. — Vallahi çok güzel. Siz alışveriş için geldi, yoksa adalet istemek, mahkemeden? Dâva ister para dökmek, para! Memur yankesici, avukat soyguncu.

ANDRÈS. — Öyle bir işimiz yok.

MASCARILLE. — Demek siz burada gezmek, tozmak, yangelmek?

ANDRÈS, Célie'ye. — Aldırmayın. Ben şimdi gelirim. Gidip kocakarıyı buraya gönderteyim. Hazırlanan arabamızı da geri bıraktırayım.

MASCARILLE. — Bayan keyfi bozuk?

ANDRÈS. — Başı ağrıyor.

MASCARILLE. — Bende var şarap iyisi, peynir âlâ. Buyrun içerde, girin kafeste.

SAHNE IV

LÉLIE, ANDRÈS.

LÉLIE. — Sabırsız bir ruhun heyecanı ne olursa olsun verdiğim söz, beni beklemeğe mecbur edi-

yor. Başkası yapıp çatacak, ben bir şeye karışmadan kaşığımda çıkacak kısmete bakacağım. Bu evde birisini mi arıyordunuz?

ANDRÈS. — Burası döşeli kira eviymiş. Şimdi tuttum.

LÉLIE. — İyi ama, burası benim babamın evi. Geceleri uşağım yatar.

ANDRÈS. — Bilmem. Yaftası kiralık olduğunu gösteriyor. Okusanıza.

LÉLIE. — Sahi. Ama doğrusu, pek şaştım. Bunu kim taktı acaba? Hem ne diye? ... Ha! Galiba anladım. Evet, bunu başkası yapamaz.

ANDRÈS. — Ne anladığınızı sorabilir miyim?

LÉLIE. — Başkası olsaydı katiyen söylemezdim. Ama sizin için ehemmiyeti yok. Yalnız kimseye açmayın. Şu gördüğünüz yafta, bahsettiğim uşağın icadından başka bir şey olamaz. Evet, muhakkak onun hazırladığı mükemmel bir kapandır. Gönlümü çalan bir çingene kızını bu suretle elime düşürmeği tasarlamıştır. Çünkü şimdiye kadar birçok fırsat kaçırdımsa da nihayet bu kızı mutlaka elde etmeliyim..

ANDRÈS. — Kızın adı?

LÉLIE. — Célie.

ANDRÈS. — Vay! Ne diye peşin söylemediniz? Bütün bu zahmetlere hiç meydan bırakmazdım.

LÉLIE. — Nasıl? Onu tanıyorsunuz demek?

ANDRÈS. — Demin kendisini satın alan benim.

LÉLIE. — Neler işitiyorum?

ANDRÊS. — Keyifsizliği, yola çıkmamıza müsaade etmediğinden onu şu eve yerleştirdim. Bu vesile ile niyetinizi haber verdiğiniz için pek memnunum.

LÊLIE. — Ne? Beklediğim saadete beni siz mi kavuşturacaksınız? Siz ...

ANDRÊS, girip kapıyı çalarak. — Şimdi ferahlarsınız.

LÊLIE. — Ah, size ne diyeyim? Nasıl teşekkür ...

ANDRÊS. — Hayır, hiç teşekkür etmeyin. Öyle şey istemem.

SAHNE V

MASCARILLE, LÊLIE, ANDRÊS.

MASCARILLE, kendi kendine. — Hoppala! Bizim sersem efendi yine burada. Şimdi başımıza yeni bir dert açar.

LÊLIE. — Onu bu kaba kılıkla kim tanıyabilirdi? Ooo, Mascarille hoş geldin!

MASCARILLE. — Ben namuslu bir adam. Hiç maskara değil. İçeri ne kadın aldı, ne kız.

LÊLIE. — Bu çetrefil dil hoş işte! Vallahi güzel!

MASCARILLE. — Git işinde. Benimle yok zeklenmek!

LÊLIE. — Haydi, haydi, maskeyi çıkar. Efendini tanı.

MASCARILLE. — Tövbe, tövbe ... Git diyorum, şeytan; tanımaz ben seni.

LÉLIE. — Her şey düzeldi. Gizlenmeyi bırak artık.

MASCARILLE. — Sen başımdan gitmez, yumruk iner!

LÉLIE. — Alman taklidi yapmana lüzum yok diyorum sana. Adamla anlaştık. Gösterdiği iyiliğe minnettarım. Ondan ne istiyebilirsem elde ettim. Artık bir şeyden çekinmene yer kalmadı.

MASCARILLE. — Mademki pek mutlu bir anlaşmaya varmışsınız, ben de taklidi bırakıp yine kendim oluyorum.

ANDRÈS. — Bu uşak, doğrusu size canla başla hizmet ediyor. Ben şimdi gelirim. Azıcık bekleyin.

LÉLIE. — Ey, ne dersin bakalım?

MASCARILLE. — Zahmetin arkasından gelen bu rahmete bayılırım.

LÉLIE. — Ama taklidi bir türlü bırakamıyordun, bana inanamıyordun.

MASCARILLE. — Sizi tanıdığım için çok korkuyordum. İşi de pek şaşılacak gibi görüyordum.

LÉLIE. — Hele kabul et ki, yaptığım az marifet değildir. Hiç değilse bütün kusurlarımı örttüm. İşi bitirmek şerefi de benim olacak.

MASCARILLE. — Öyle olsun. Talihiniz tedbirinize çok baskın çıktı.

SAHNE VI

CÉLIE, MASCARILLE, LÉLIE, ANDRÈS.

ANDRÈS. — Bahsettiğiniz kız buydu değil mi?

LÉLIE. — Ooo! Kim benim kadar mesut olabilir?

ANDRÈS. — Doğrusu, yaptığınız iyilikten dolayı size borçluyum. Bunu söylemezsem küçüklük etmiş olurum. Fakat sevgimden ödemeğe kalkarsam bu iyilik de bana pek tuzlu gelir. Kızın aşkından ne hallere girdiğimi görün de borcumu bu kadar pahalı ödemem reva mıdır, söyleyin? Siz âlicenapsınız. Buna razı olamazsınız. Şimdilik Allaha ısmarladık. Biz çekilelim.

MASCARILLE, bir makam tuttuktan sonra. — Hiç de içimden gelmiyor ama, gülüyorum işte! Doğrusu çok güzel anlaşmışsınız. Adam size Célie'yi veriyor ve ... anlıyorsunuz ya!

LÉLIE. — Artık bitti. Bundan böyle yardımını aramak istemem. Köpeğin, hıyanetin biriyim. Uğursuz bir hödüğüm. Ne el uzatılmağa değerim, ne de bir işe yararım. Sen de saadete eriştirilmesini istemiyen benim gibi bir düztaban için didinmekten vazgeç. Bunca belâdan, bu kadar düşüncesizlikten sonra beni ancak ölüm paklar.

MASCARILLE. — İşte çileyi tamamlamanın asıl yolu. Adama bütün budalalıklarını katmerlendirmek için bir ölmek kaldıydı. Fakat kırılan pot-

lar için duyduğu pişmanlığın ona benim gayret ve yardımımdan yüz çevirtmesi boşuna. Ben, ne olursa olsun ve kendisi istesin istemesin, yardıma devam etmek niyetindeyim. Onun sersemliğine rağmen zafere ulaşmak isterim. İnsanın karşısına çıkan engeller ne kadar kuvvetli olursa o kadar fazla şeref kazanılır. Güçlükler, muvaffakiyetin değerini artıran süslerdir.

SAHNE VII

MASCARILLE, CÉLIE.

CÉLIE, *kendisine bir şey fısıldamış olan Mascarille'e.* — Sen ne dersen de, ne umarsan um, ben bu gecikmeden büyük bir şey beklemiyorum. Görülen neticeler bunların henüz anlaşmaktan uzak olduklarına hükmettiriyor. Benim kalbimin, kimseye diğer bir kimse için hakikatsizlik edemiyeceğini sana söylemiştim. Ben başka başka düğümlerle bunların ikisine de sıkı sıkıya bağlıyım. Lélie'ye karşı aşk duyuyorum ama Andrès'ye de minnet borcum var. Bu minnet duygusu, onu incitecek bir şeyin aklımdan geçmesine bile müsaade etmez. Evet, Andrès'nin gönlümde yeri yoktur ve kalbim onun sevgisine karşılık veremez ama kendisinin benim için yaptığını da unutamam. Hiç olmazsa başkasını, onu çiğneyerek seçmemeğe mecburum. Onun açığa vurduğu emelleri nasıl önlüyorsam kendi meyillerimi de öylece bastırmalıyım. Artık sen vazifemin çatış-

tırdığı bu zorluklara bak da ne bekliyebileceğini hesabet.

MASCARILLE. — Doğrusu bunlar çok uğursuz engeller. Ben de hiç mucize göstermek sanatından anlamam. Fakat bütün gücümü bir araya toplayıp dört tarafa başvurayım, yeri göğü birbirine katayım, bizi selâmete çıkaracak bir şeytanlık bulmağa çalışayım. Sonra da koşup size ne yapılabileceğini söyliyeyim.

SAHNE VIII

CÉLIE, HIPPOLYTE.

HIPPOLYTE. — Siz geleliberi buradaki bayanlar gözlerinizin büyüsünden, haklı olarak, şikâyetçidirler. Elde ettikleri değerleri ellerinden alıyor, bütün sevgililerini hıyanete sürüklüyormuşsunuz. Sizi görüp de güzelliğinize vurulmıyan yokmuş. Binlerce âşık kendilerini alamayıp her gün size, bizim zararımıza bağlanıp duruyorlar. Bana gelince eşsiz güzelliklerinizin mutlak kudretinden yine şikâyet etmezdim. Fakat hep sizin tarafınıza geçen âşıklarımdan bari biri bana kalsa ve bir teselli olsaydı. Halbuki hepsini kıyasıya elimden alıyorsunuz. İşte benim şikâyetim de bu insafsızlığınızdan.

CÉLIE. — Doğrusu kibarca bir alay. Fakat biraz beni de esirgemenizi rica ederim. Şu gözleriniz benden hiç çekinmiyecek kadar kendilerine güven-

mektedirler. Füsunlarından o kadar emindirler ki, böyle boş yere telâşa düşemezler.

HIPPOLYTE. — Ama ben bu sözlerle herkesin bildiğine küçük bir şey bile katıyor değilim. Üst tarafını bıraksak bile Célie'nin Léandre ile Lélie'yi kendisine bendettiğini bilmiyen yok.

CÉLIE. — Bu kadar körlük ettiklerine göre onları kaybetmenin tesellisini çabuk bulacağınızı umarım. Benim kadar kötüsünü seçebilen bir âşığı her halde kendinize pek az yakıştırırsınız.

HIPPOLYTE. — Yok, ben büsbütün başka bir değer buluyor, onda, kapılanların za'fın. mazur saydıracak öyle cihetler görüyorum ki, Léandre'ın yeni baştan ateşlenip benden yüz çevirmesini ayıplıyamıyorum. Çok geçmeden de babasının zoriyle yine bana döndüğünü, kinsiz ve öfkesiz, göreceğim elbet.

SAHNE IX

MASCARILLE, CÉLIE, HIPPOLITE.

MASCARILLE. — Müjde! müjde! Size büyük bir muvaffakıyet haberi getiriyorum.

CÉLIE. — Aman ne var?

MASCARILLE. — Dinleyin, olanı hiç de büyültmüyorum ...

CÉLIE. — Neyi canım?

MASCARILLE. — Hakiki ve su katılmamış

bir komedinin sonuna geldik. İhtiyar çingene karısı demin ...

CÉLIE. — Ey?

MASCARILLE. — Meydandan salına salına geçiyordu. Birden muşmula suratlı başka bir kocakarı burnunun dibine kadar sokulup ona uzun uzun baktıktan sonra boğuk bir sesle küfürler yağdırmağa başladı. Bu, müthiş bir kavganın işareti oldu. Yalnız piştov, pala veya ok gibi silâhlar yerine havada dört kadit pençeden başka bir şey görülmüyordu. Bu pençelerle iki kavgacı, kemikleri üzerinde et namına ne kalmışsa onu koparmağa çalışıyorlardı. Postaldan, kahpeden, kaltaktan başka duyulan lâf yoktu. Bir aralık takkeleri de havaya uçarak iki dazlak baş meydanda kaldı. Kavga gülünecek kadar çirkin bir hal aldı. Daha birçoklariyle beraber gürültüye koşan Andrès ile Trufaldin bunları bin güçlükle ayırabildiler. Gözleri hiddetten o kadar dönmüştü. Fırtınadan sonra her biri kafasının ayıbını örtmeğe çalışırken halk da işin sebebini öğrenmek istiyordu. Kavgayı çıkaran kadın, heyecanına rağmen, Trufaldin'e uzun uzun bakarak yüksek sesle: «Eğer gözlerim yanılmıyorsa buralarda kendini kimseye tanıtmadan yaşadığını öğrendiğim zat siz olacaksınız, dedi; bu ne uğurlu tesadüf, Bay Zanobio Ruberti! Talih tam sizin hesabınıza üzüldüğüm bir sırada sizi bana tanıtıyor. Ailenizden ayrılıp Napoli'den çıktığınız zaman, biliyorsunuz ki kızınız benim yanımda idi. Onu ben yetiştiriyor-

dum. Daha dört yaşında iken yüzünün her çizgisi, güzelliğini ve cazibesini ortaya koyuyordu. İşte şu alçak büyücü karı, evimize dost gibi gele gele bizden bu hazineyi çaldı. Bana kalırsa, karınızın ömrünü, en ziyade, bu felâketten duyduğu keder tüketmiştir. Kızın elimden kaçırılması dolayısiyle suçlu tutulmaktan o kadar korkmuştum ki size her ikisinin de öldüğü haberini yollamıştım. Ama işte karıyı buldum. Şimdi kızın ne olduğunu söylesin bakalım.» Kadının anlatırken birçok defa Zanobio Roberti ismini tekrarlaması üzerine Andrès de şaşıran Trufaldin'e, rengi atarak: «Nasıl? dedi; Allah bana şimdiye kadar boşuna aradığımı, şükürler olsun, bulduruyor ha? Kanını taşıdığım, hayatımı borçlu olduğum adamı görmüşüm de tanıyamamışım! Evet, babacığını, ben oğlunuz Horace'ım. Yanında bulunduğum Albert öldükten sonra içimde başka meraklar doğdu. Okumağı bırakarak Bologna'dan çıktım. Gönlüme uyup şurada burada tam altı yıl dolaştım. Sonra gizli bir istek beni vatanıma, aileme dönmeğe zorladı. Fakat ne yazık ki Napoli'de sizi bulamadım. Ne olduğunuz hakkında da bir takım karışık rivayetlerden başka bir şey duymadım. İzinizi arama yolundaki gayretlerim boşa çıkınca Venedik'e gittim. Bir müddet de orada kaldım. O zamandan beri ailem hakkında isimden başka bir bilgim olmadan yaşıyordum.» Artık bunlar söylenirken Trufaldin'in ne heyecanlar duyduğunu bir düşünün. Siz o çingene karısının ağzından işi istediğiniz gibi öğrenebileceğiniz için kısa keseyim,

şimdi Trufaldin sizin kendi kızı olduğunuzu biliyor. Andrès de kardeşinizdir. Tabii bundan böyle sizi almağı düşünemez. Kendini bizim baya borçlu saydığı için de kızkardeşini onunla evlendirmek ister. Zaten bütün olan biteni öğrenen babanız da bu evlenmeğe candan razı. Ailenin sevincini tamamlamak için kızını Lélie'ye veriyor; yani bir Horace daha kazanıyor. Bakın bir hamlede neler oluyor!

CÉLIE. — Doğrusu bu kadar değişikliğe şaştım kaldım.

MASCARILLE. — Hâlâ saçlarını, başlarını toplamağa çalışan iki kavgacı karıdan başka hepsi peşimden geliyor. Léandre da, babanız da aralarında. Ben gidip bizim baya işi haber vereyim. Emelleri en büyük engele çarptı derken, Allahın hikmeti âdeta bir mucize oldu.

SAHNE X

TRUFALDIN, ANSELME, PANDOLFE, ANDRÈS, CÉLIE, HIPPOLYTE, LÉANDRE.

TRUFALDIN. — Ah kızım!

CÉLIE. — Ah babacığım!

TRUFALDIN. — Demin, Allah bizi nasıl mükâfatlandırdı, biliyor musun?

CÉLIE. — Bu güzel haberi şimdi duydum.

HIPPOLYTE, Léandre'a. — Aşkınızı mazur göstermek için beyhude yorulmayın; şu karşımda gördüğüm, size hak vermeme yeter.

LÉANDRE. — Büyüklük edip kusurumu bağışlayın. Allah şahit olsun ki size dönüşüm, babamın istemesinden ziyade kendi dileğimledir.

ANDRÈS, Célie'ye. — Bu kadar temiz bir aşkı günün birinde tabiatın günahlı çıkaracağına kim inanırdı? Bununla beraber öyle dürüst bir aşkı biraz değiştirmekle yine muhafaza edebilirim.

CÉLIE. — Ben de size karşı derin bir takdir hissinden başka şey duymadığım için kendimi kabahatli bulur, ayıplardım. Hangi engelin beni bu kadar tatlı, bu kadar çekici bir meyilden çevirdiğini bilemez, duygularımın gönlümde parlatmağa çalıştığı bir alevi söylemekten beni neyin alıkoyduğunu anlıyamazdım.

TRUFALDIN, Célie'ye. — Seni buldum ama, şimdi de kaybetmeği kurar ve şu zatın oğluna vermeğe kalkarsam ne dersin?

CÉLIE. — Artık orasını siz bilirsiniz derim.

SAHNE XI

TRUFALDIN, MASCARILLE, LÉLIE, ANSELME, PANDOLFE, CÉLIE, ANDRÈS, HIPPOLYTE, LÉANDRE.

MASCARILLE, Lélie'ye — Bakalım bu sefer içinizdeki şeytan böyle sağlam bir işi de bozabilecek mi? Başınıza konan büyük devlete karşı yine bir şeyler icat edecek misiniz? İşte en açık talihlere lâyık umulmaz bir tesadüfle emelleriniz hakikat oldu: Célie artık sizin.

LÉlie. — Nasıl? Kudreti büyük Tanrım demek ki beni ...

TRUFALDIN. — Evet damadım, inan.

PANDOLFE. — İş kararlaştı.

ANDRÈS, Lélie'ye. — Benim borcum da bununla ödenmiş oluyor.

LÉLIE, Mascarille'e. — Bu sevinçle seni bir daha, bir daha, bin daha kucaklamalıyım.

MASCARILLE. — Ay, durun, yavaş olun, rica ederim. Nerede ise boğacaktı! Célie'yi de bu şekilde kucaklarsanız vay haline! Eksik olsun böyle sevgi!

TRUFALDIN, Lélie'ye. — Allahın bana verdiği saadeti biliyorsunuz. Mademki hepimiz aynı günde sevindik, birbirimizden ayrılmıyalım da bu gün hiç bitmesin. Onun babasını da bir an evvel aramızda görelim.

MASCARILLE. — Hepinizin işi oldu. Fukara Mascarille'in de gönlünü edecek bir kız yok mu? Burada herkesin bir şey bulduğunu görünce ben de heveslendim işte.

ANSELME. — O işi bana bırak.

MASCARILLE. — Öyle ise gidelim. Allah hepimize böyle babaları belli çocuklar ihsan buyursun!

F. 60 kuruş